

Najaarsrapportage 2024

gemeente
Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk
Gemeente Haarlemmermeer
Postbus 250
2130 AG Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
E-mail info@haarlemmermeer.nl
Internet www.haarlemmermeer.nl

Deze rapportage is online te raadplegen via
planningencontrol.haarlemmermeer.nl/

Fotografie
Henk Roolvink fotografie
Jur Engelchor
Gemeente Haarlemmermeer

November 2024

Inhoudsopgave

Inleiding 2

1. Leeswijzer 3

2. Meerjarenbeeld 4

3. Toelichting mutaties 9

3.1 Autonome ontwikkelingen 10
3.2 Reserves en voorzieningen 21

4. Ontwikkelingen 27

Regio Deal 28
Rechtmatigheid 29
Subsidies 31

5. Budget-overhevelingen 32

6. Risico's 37

7. Schuldpositie 39

Bijlagen 42

Bijlage 1: Overzicht autonome mutaties 43
Bijlage 2: Overzicht neutrale mutaties 49
Bijlage 3: Stelposten 53
Bijlage 4: Budgetten onderwijshuisvesting 55
Bijlage 5: Omschrijving taakveldnummers 57

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsrapportage 2024. De najaarsrapportage is een tussentijdse rapportage, waarin het college de raad informeert over afwijkingen in de realisatie van de programmabegroting van het lopende jaar. De standlijn van de rapportage is 31 augustus 2024. We geven een inschatting van het verwachte rekeningresultaat. In deze rapportage worden geen voorstellen voor nieuw beleid gedaan, het is een afwijkingenrapportage. Wel doen we voorstellen om budgetten over te hevelen naar het volgende begrotingsjaar.

De Voorjaarsrapportage 2024 liet een positief saldo voor 2024 zien van € 8,5 miljoen. Het resultaat van de mutaties in de Najaarsrapportage 2024 is € 15,1 miljoen voordelig, dit betreft vooral incidentele voordelen. Na verwerking van de uitkomst van de najaarsrapportage ontstaat een begroot voordelig saldo voor 2024 van € 23,6 miljoen.

De accountant vraagt al een aantal jaar aandacht voor het voorspellende vermogen van deze rapportage. In de najaarsrapportage geven we een zo goed mogelijk inzicht in de ontwikkeling van de baten en de lasten. Dit wordt bemoeilijkt doordat veel informatie pas in december of soms zelfs in het nieuwe jaar bekend wordt, zoals de gemeenschappelijke regelingen en het Rijk (uitkeringen gemeentefonds).

Het meerjarenbeeld 2025-2028 laat een positief beeld zien voor 2025. Dit jaar is ook materieel sluitend. Vanaf 2026 wordt een tekort geprognosticeerd. Dit is het gevolg van de korting op het gemeentefonds die is doorgevoerd op basis van het Coalitieakkoord Rutte IV vanaf dat jaar. De presentatie van het regeerprogramma van het Kabinet Schoof heeft niet geleid tot een compensatie voor gemeenten.

Daarom werken wij verder aan het proces om te komen tot een sluitend meerjarenbeeld. De raad wordt betrokken bij de voorbereidingen voor de benodigde ombuigingen via de raadswerkgroep die hiervoor is ingesteld. De reactie en eventuele aanvullende voorstellen van de raad worden meegenomen in het raadsvoorstel dat de raad gelijktijdig met de Voorjaarsrapportage 2025 wordt aangeboden.

De najaarsrapportage is een belangrijke rapportage binnen de P&C-cyclus. Met deze rapportage legt het college tussentijds verantwoording af aan de raad over het lopende begrotingsjaar. Het college vertrouwt erop dat met deze najaarsrapportage de raad zijn controlerende rol goed kan uitvoeren.

1. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vatten we de uitkomsten van het meerjarenbeeld samen. De mutaties die eraan ten grondslag liggen lichten we toe in hoofdstuk 3. Eerst wordt een totaaloverzicht van de mutaties gepresenteerd, daarna worden de mutaties groter dan € 200.000 toegelicht.

Belangrijke ontwikkelingen in de voortgang, accentverschuivingen in bestaand beleid of noemenswaardige wijzigingen die (nog) geen consequenties hebben op het resultaat worden benoemd in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk is ook het onderwerp rechtmatigheid opgenomen.

In Hoofdstuk 5 staan de voorstellen om incidentele budgetten over te hevelen naar 2025 en verder. Het gaat om budgetten die bedoeld waren om in het begrotingsjaar 2024 te besteden aan de uitvoering van eenmalige activiteiten. Het lukt niet om deze activiteiten (geheel) uit te voeren in 2024. Door ze over te hevelen zijn deze budgetten beschikbaar in 2025 en verder en kan de uitvoering in die jaren doorgaan.

De risico's die de gemeente heeft gedefinieerd worden in hoofdstuk 6 geactualiseerd. Dit is een actualisatie ten opzichte van de Programmabegroting 2025-2028. Het gaat hier om de belangrijke risico's die een negatief effect kunnen hebben op het bereiken van de gemeentelijke doelstellingen of risico's die mogelijk een gevaar kunnen vormen voor het adequaat uitvoeren van de gemeentelijke taken.

In Hoofdstuk 7 actualiseren we de kerindicatoren schuldpositie en geven we inzicht in de ontwikkeling van deze ratio's ten opzichte van de prognoses in de Programmabegroting 2025-2028.

De najaarsrapportage wordt afgesloten met diverse bijlages.

Voor de getallen in de diverse tabellen geldt dat een min (-) een nadeel is. Door het geautomatiseerd genereren van tabellen kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

2. Meerjarenbeeld

In de Najaarsrapportage 2024 bieden wij u een geactualiseerd begrotingsbeeld. Wij hebben daarin de meest recente beleidsontwikkelingen verwerkt (bestuurlijke besluitvorming en de effecten van landelijke ontwikkelingen). Wij informeren u over de budgettaire afwijkingen ten opzichte van de Programmabegroting 2024-2027 en/of de Voorjaarsrapportage 2024. Waar nodig leggen wij concrete voorstellen tot bijsturing aan u voor. Zo voorkomen wij dat bij de Jaarstukken 2024 baten en lasten worden verantwoord die niet door de raad zijn geautoriseerd. Tot slot melden wij u de laatste ontwikkelingen op het gebied van beleid en risico's. Over de lopende investeringen wordt separaat gerapporteerd in het Strategisch perspectief investeringen najaar 2024 (SPI).

De Voorjaarsrapportage 2024 liet een positief saldo voor 2024 zien van € 8,5 miljoen. Het resultaat van de mutaties in de Najaarsrapportage 2024 is € 15,1 miljoen voordelig. Na verwerking van de uitkomst van de najaarsrapportage ontstaat een begroot voordelig saldo voor 2024 van € 23,6 miljoen.

In Tabel 1 staat de samenvatting van de mutaties die in deze rapportage verwerkt zijn. In de volgende hoofdstukken worden deze onderdelen toegelicht.

Meerjarenbeeld 2024-2028

Tabel 1

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo Voorjaarsrapportage 2024	8.470	6.211	-6.895	-11.686	-19.007
Mutaties Programmabegroting 2025-2028	0	2.891	3.643	3.682	5.571
Meerjarenbeeld Programmabegroting 2025-2028	**8.470**	**9.102**	**-3.252**	**-8.004**	**-13.436**
Eerste begrotingswijziging 2025*	0	2.417	1.005	-843	-2.418
Uitgangspunt najaarsrapportage	**8.470**	**11.519**	**-2.247**	**-8.847**	**-15.854**
Autonome ontwikkelingen	15.142	-69	116	115	104
Mutaties najaarsrapportage	**15.142**	**-69**	**116**	**115**	**104**
Totaal	**23.612**	**11.450**	**-2.131**	**-8.732**	**-15.750**

** Septembercirculaire 2024*

2024

In de Voorjaarsrapportage 2024 was een positief resultaat van € 8,5 miljoen geprognotiseerd. Met het positieve resultaat van de najaarsrapportage wordt de huidige prognose van het rekeningresultaat 2024 per saldo € 23,6 miljoen positief.

Het saldo van de mutaties in de Najaarsrapportage 2024 is € 15,1 miljoen positief. Dit kan worden uitgesplitst in gerapporteerde voordelen van € 27,1 miljoen en gerapporteerde nadelen van € 12,0 miljoen. Ook kunnen we onderscheid maken in incidentele en structurele mutaties. De laatste uitsplitsing lichten we hierna toe.

Structurele autonome mutaties
De structurele nadelen bedragen € 3,3 miljoen waarvan € 2,85 miljoen betrekking heeft op de jeugdzorg. De structurele voordelen bedragen € 813.000 waarvan de grootste de collectieve zorgverzekering betreft.

Incidentele autonome mutaties
De grootste incidentele voordelen zijn de bijstelling van het gemeentefonds in 2024 (€ 5,9 miljoen), de deelnemingen De Waterwolf (€ 2,8 miljoen) en Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV (€ 2 miljoen), de onbenutte stelpost loon- en prijsstijgingen (€ 3,4 miljoen) en de gedeeltelijke vrijval van de voorziening oninbaarheid debiteuren (€ 2,6 miljoen). Van de gerapporteerde incidentele nadelen (€ 8,7 miljoen) zijn de aanvulling van de voorziening voor (voormalig) personeel (€ 2,4 miljoen) en de hogere inhuur- en salarislasten (€ 1,9 miljoen) de grootste posten.

Meerjarenbeeld 2025-2028

In het meerjarenbeeld 2025-2028 is alleen de jaarschijf 2025 nog positief. Vanaf 2026 wordt een tekort geprognosticeerd. Dit is het gevolg van de korting op het gemeentefonds die is doorgevoerd op basis van het Coalitieakkoord Rutte IV vanaf dat jaar. De presentatie van het regeerprogramma van het Kabinet Schoof heeft niet geleid tot een compensatie voor gemeenten. In de septembercirculaire 2024 zijn hier dan ook geen middelen voor opgenomen. De raad is over de uitkomsten van de septembercirculaire geïnformeerd door middel van raadsvoorstel 11439772. De financiële effecten voor het jaar 2024 worden verwerkt in deze najaarsrapportage, en voor de jaren 2025 tot en met 2028 door vaststelling van de eerste begrotingswijzing van 2025. De eerste begrotingswijzing van 2025 is wel meegenomen in het overzicht meerjarenbeeld Tabel 1.

Proces ombuigingen
De raad wordt betrokken bij de voorbereidingen voor de benodigde ombuigingen via de raadswerkgroep die hiervoor is ingesteld. De reactie en eventuele aanvullende voorstellen van de raad worden meegenomen in het raadsvoorstel dat de raad gelijktijdig met de Voorjaarsrapportage 2025 wordt aangeboden.

Overzicht van baten en lasten

In Tabel 2 tonen we de ontwikkeling van de baten en lasten per programma voor het begrotingsjaar 2024. De kolom 'Begroting na wijziging' zijn de begrotingscijfers vanaf de Voorjaarsrapportage 2024. In de meeste rechtse kolom staat het afwijkingspercentage.

Tabel 2

Programma (bedragen x € 1.000; min is nadeel) Overzicht van baten en lasten	Baten en lasten	Begroting na wijziging	Mutaties NJR 2024	Begroting 2024 na NJR*	Mutatie NJR in %
Bestuur, samenleving en publiekscontact	Baten	4.814	124	4.938	2,6%
	Lasten	-18.600	99	-18.501	-0,5%
	Saldo	**-13.786**	**223**	**-13.563**	
Veiligheid	Baten	24.191	1.310	25.501	5,4%
	Lasten	-45.683	-2.252	-47.935	4,9%
	Saldo	**-21.492**	**-942**	**-22.434**	
Zorg en werk	Baten	43.184	3.253	46.436	7,5%
	Lasten	-171.078	346	-170.732	-0,2%
	Saldo	**-127.894**	**3.598**	**-124.296**	
Maatschappelijke ontwikkeling	Baten	27.398	508	27.906	1,9%
	Lasten	-123.534	3.842	-119.692	-3,1%
	Saldo	**-96.136**	**4.350**	**-91.786**	
Mobiliteit	Baten	1.052	-725	328	-68,9%
	Lasten	-8.619	1.592	-7.027	-18,5%
	Saldo	**-7.566**	**867**	**-6.699**	
Ruimtelijke ontwikkelingen	Baten	29.030	5.513	34.542	19,0%
	Lasten	-27.880	-3.556	-31.437	12,8%
	Saldo	**1.149**	**1.956**	**3.106**	
Wonen	Baten	5.052	406	5.459	8,0%
	Lasten	-8.168	564	-7.604	-6,9%
	Saldo	**-3.116**	**971**	**-2.145**	
Kwaliteit fysieke omgeving	Baten	42.757	2.382	45.139	5,6%
	Lasten	-87.062	-1.394	-88.456	1,6%
	Saldo	**-44.305**	**988**	**-43.317**	
Economische zaken	Baten	7.891	866	8.757	11,0%
	Lasten	-10.367	771	-9.596	-7,4%
	Saldo	**-2.476**	**1.637**	**-839**	
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Baten	402.625	14.493	417.118	3,6%
	Lasten	-17.003	5.735	-11.268	-33,7%
	Saldo	**385.622**	**20.229**	**405.850**	
Overzicht overhead	Baten	1.599	386	1.984	24,1%
	Lasten	-78.143	-3.214	-81.357	4,1%
	Saldo	**-76.544**	**-2.828**	**-79.372**	
1 Totaal van baten excl. reservemutaties		**589.593**	**28.515**	**618.108**	**4,8%**
2 Totaal van lasten excl. reservemutaties		**-596.137**	**2.533**	**-593.604**	**-0,4%**
3 Saldo van baten en lasten (1-2)		**-6.544**	**31.049**	**24.504**	

Programma/Mutaties reserves	Baten en lasten	Begroting na wijziging	Mutaties NJR 2024	Begroting 2024 na NJR*	Mutatie NJR in %
Maatschappelijke ontwikkeling	Baten	2.911	-91	2.821	-3,1%
	Lasten	-3.476	-1.328	-4.804	38,2%
	Saldo	**-564**	**-1.419**	**-1.983**	
Mobiliteit	Baten	259	0	259	0,0%
	Lasten	-75	0	-75	0,0%
	Saldo	**184**	**0**	**184**	
Ruimtelijke ontwikkelingen	Baten	6.456	2.457	8.913	38,1%
	Lasten	-15.851	-2.195	-18.045	13,8%
	Saldo	**-9.395**	**262**	**-9.133**	
Wonen	Baten	426	-262	164	-61,5%

Programma/Mutaties reserves	Baten en lasten	Begroting na wijziging	Mutaties NJR 2024	Begroting 2024 na NJR*	Mutatie NJR in %
	Lasten	-1.498	-367	-1.864	24,5%
	Saldo	**-1.071**	**-629**	**-1.700**	
Kwaliteit fysieke omgeving	Baten	444	0	444	0,0%
	Lasten	-99	0	-99	0,0%
	Saldo	**345**	**0**	**345**	
Economische zaken	Baten	802	-563	239	-70,2%
	Lasten	0	0	0	0,0%
	Saldo	**802**	**-563**	**239**	
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Baten	24.715	-8.528	16.187	-34,5%
	Lasten	0	-3.385	-3.385	0,0%
	Saldo	**24.715**	**-11.913**	**12.802**	
4 Totaal van baten reservemutaties		**36.012**	**-6.986**	**29.026**	**-19,4%**
5 Totaal van lasten reservemutaties		**-20.998**	**-7.275**	**-28.272**	**34,6%**
6 Resultaat reservemutaties (4-5)		**15.014**	**-14.261**	**753**	
7 Totaal van baten incl. reservemutaties (1+4)		**625.605**	**21.529**	**647.134**	**3,4%**
8 Totaal van lasten incl. reservemutaties (2+5)		**-617.135**	**-4.742**	**-621.876**	**0,8%**
9 Gerealiseerd resultaat (7-8)		**8.470**	**16.788**	**25.258**	

* NJR: Najaarsrapportage 2024

Toelichting autonome en neutrale mutaties
De kolom mutaties NJR2024 bevat de autonome- en neutrale mutaties uit de bijlagen 1 en 2. De autonome mutaties worden in het volgende hoofdstuk toegelicht. Als een programma 20% of meer afwijkt dan lichten we de belangrijkste mutaties hieronder toe.

Mobiliteit
De lagere baten zijn toe te schrijven aan een administratieve wijziging rondom het project Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Het project MIRT 2021 was eerst onderdeel van het project Groot Schiphol Bereikbaar, dit project is nu afgesloten. De restant middelen zijn van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, zij geven de voorkeur om hiermee een nieuw project te starten. Wij verwachten hierover met de regio en het ministerie in 2025 een akkoord te sluiten. Dit project krijgt een looptijd van meerdere jaren, daarom is het restant nu over twee jaren verdeeld.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
Het voordeel in de lasten in het overzicht algemene dekkingsmiddelen wordt veroorzaakt door het vrijvallen van diverse stelposten zoals de loon- en prijsbijstellingen 2024 en de stelpost afschrijvingen Schaalsprong.

Overzicht overhead
De baten zijn hoger als gevolg van de vrijval van de voorziening Vervroegd uittreden.

Toelichting reservemutaties
Maatschappelijke ontwikkeling
De hogere storting in het programma Maatschappelijke ontwikkeling betreft de storting van de verkoopopbrengst van de panden Brouwersdam, Rottewegje en Kruisweg.

Ruimtelijke ontwikkelingen
Binnen het programma Ruimtelijke Ontwikkelingen worden op basis van het tussentijds Meerjaren Perspectief Grondzaken (tMPG) 2024 de onttrekkingen en stortingen in de Algemene reserve grondzaken, de reserves Schaalsprong en Programma Stadscentrum Hoofddorp en de reserve Ruimtelijke investeringen Haarlemmermeer (RIH) bijgesteld.

Wonen
Omdat de verwachting is dat er dit jaar geen grote kosten gemaakt worden voor onderhoud aan het pand Planeetbaan 2, wordt in het programma Wonen de onttrekking vanuit de Algemene dekkingsreserve verlaagd. In plaats daarvan vindt een storting plaats.

Economische zaken
De onttrekking uit de reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen wordt bijgesteld omdat het oorspronkelijke programma Connected Trade Corridors is uitgesteld.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
De lagere onttrekkingen betreffen het doorschuiven van budgetoverhevelingen die in latere jaren plaatsvinden. De hogere stortingen

betreffen met name de voorgestelde nieuwe budgetoverhevelingen.

3. Toelichting mutaties

3.1 Autonome ontwikkelingen

Tabel 3

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Voorziening Wachtgeldverplichting wethouders	124	0	0	0	0
Voorziening Pensioenverplichting wethouders	-227	0	0	0	0
80 jaar bevrijding	0	-50	0	0	0
Aanpassing FLO-bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	-225	-2	-2	-2	-13
Jeugdzorg met verblijf	-400	0	0	0	0
Collectieve zorgverzekering	420	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	-1.850	0	0	0	0
AM match - afrekening 2023	514	0	0	0	0
Definitief budget BUIG 2024	2.330	0	0	0	0
Inburgering	200	0	0	0	0
Bijzondere bijstand	250	0	0	0	0
BBZ kapitaalverstrekking	160	0	0	0	0
Persoonsgebonden budget (PGB) jeugd	-600	0	0	0	0
Bijdrage zorginstelling	-385	0	0	0	0
Vergoeding exploitatiekosten sportaccommodaties (SPUK sport)	225	0	0	0	0
Leerlingenvervoer	-350	0	0	0	0
Onderwijsmiddelen	753	0	0	0	0
Lagere vaststellingen subsidies eerdere jaren	250	0	0	0	0
Boete bouw hotel	-985	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	-43	0	0	0	0
Leges op Initiatieven	-388	0	0	0	0
Leges Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	1.900	0	0	0	0
Klimaatrisico's in beeld brengen	-36	-218	0	0	0
Vrijval debiteurenvoorziening	2.643	0	0	0	0
Woonruimteverdeelsysteem	76	0	0	0	0
Variabele kosten gladheidbestrijding	-190	0	0	0	0
Opbrengst begraven	392	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid rioolheffing	1.138	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid afvalinzameling- en verwerking	-698	0	0	0	0
Straatreiniging en zwerfafval	-205	0	0	0	0
Westelijke ontsluiting Halfweg	168	168	84	84	84
Uitkeringen gemeentefonds	5.529	0	0	0	0
Vrijval stelposten	3.391	33	33	33	33
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	2.489	0	0	0	0
Toeristenbelasting	-519	0	0	0	0
Dividend deelnemingen	-556	0	0	0	0
Deelneming Waterwolf	2.532	0	0	0	0
Ontbinding vennootschap Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV	367	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	1.135	0	0	0	0
Opleidingskosten	200	0	0	0	0
Voorzieningen voor (voormalig) personeel	-2.400	0	0	0	0

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Salaris- en inhuurlasten en opbrengsten interne opdracht systematiek	-1.989	0	0	0	0
Totaal - Autonome mutaties	**15.142**	**-69**	**116**	**115**	**104**

Toelichting autonome ontwikkelingen

Bestuur, samenleving en publiekscontact

Voorziening Wachtgeldverplichting wethouders

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Het goed functioneren en faciliteren van formele gemeentelijke organen (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders, burgemeester en rekenkamercommissie).	124	0	0	0	0

In 2024 wordt het laatste wachtgeld voor wethouders uitbetaald. Hierna bestaat er geen verplichting meer zodat de voorziening kan vrijvallen.

Voorziening Pensioenverplichting wethouders

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Het goed functioneren en faciliteren van formele gemeentelijke organen (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders, burgemeester en rekenkamercommissie).	-227	0	0	0	0

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorziening is geactualiseerd. Door een storting in de voorziening komt deze weer overeen met de bestaande verplichtingen.

80 jaar bevrijding

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Het goed functioneren en faciliteren van formele gemeentelijke organen (gemeenteraad, college van burgemeester en wethouders, burgemeester en rekenkamercommissie).	0	-50	0	0	0

Voor de viering van 80 jaar vrijheid willen we volgend jaar geld beschikbaar stellen voor het organiseren van activiteiten. Deze activiteiten kunnen door onszelf georganiseerd worden, waarbij we inwoners uitnodigen, of door dorps- en wijkraden of oranjeverenigingen.

Veiligheid

Aanpassing FLO-bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Het verzekeren van de doelmatige en slagvaardige hulpverlening op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.	-225	-2	-2	-2	-13

De kosten van het functioneel leeftijdsontslag (FLO)-overgangsrecht zijn herzien door de VRK. De afrekening van 2023 is geraamd. Meerjarig zijn de effecten van wet- en regelgeving, CAO en keuzes van de deelnemers verwerkt.

Zorg en werk

Jeugdzorg met verblijf

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Jeugdhulp met verblijf	-1.063	0	0	0	0
Specialistische jeugdzorg met verblijf	621	0	0	0	0
Pleegzorg	42	0	0	0	0
Jeugdzorg met verblijf	**-400**	**0**	**0**	**0**	**0**

Wij zien dat de aanbieders van jeugdhulp met verblijf ontwikkelen naar kleinschaligere voorzieningen. De etmaaltarieven van deze kleinschalige groepen zijn hoger. Deze kostenontwikkeling wordt gedempt doordat er een halvering van het aantal jeugdigen in de jeugdzorg met verblijf is.

Collectieve zorgverzekering

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel D : Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners die dit tijdelijk niet zelfstandig kunnen.	420	0	0	0	0

In 2023 hebben wij een controle actie gedaan op rechtmatig gebruik. Het resultaat hiervan zet door. Wij nemen het voordeel hiervan mee in de ombuigingsvoorstellen.

Jeugdzorg zonder verblijf

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Inwoners ontvangen zorg en ondersteuning thuis.	-1.850	0	0	0	0

Bij de productcategorie behandeling zien wij het aantal jeugdigen toenemen dat gebruik maakt van zorg. Daarnaast is de JGGZ intensiever dan begroot, het aantal uur per traject loopt op. Hierdoor zijn de kosten hoger dan begroot.

AM match - afrekening 2023

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel C : Onze inwoners zijn economisch zelfstandig; werk boven uitkering.	514	0	0	0	0

In 2023 heeft AM match een exploitatieoverschot van € 973.000 gerealiseerd. Dit rekeningresultaat wordt naar rato verdeeld over de deelnemende gemeenten. Ons aandeel hebben wij in 2024 ontvangen.

Definitief budget BUIG 2024

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel D : Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners die dit tijdelijk niet zelfstandig kunnen.	2.330	0	0	0	0

Wij zien het aantal inwoners met een bijstandsuitkering oplopen. Toch ramen wij een voordeel omdat de inkomsten hoger zijn dan verwacht. Het objectief verdeelmodel van het landelijke macrobudget van het Rijk valt voordelig voor ons uit.

Inburgering

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel C : Onze inwoners zijn economisch zelfstandig; werk boven uitkering.	200	0	0	0	0

In 2024 zijn er extra incidentele middelen beschikbaar gesteld door het Rijk ten behoeve van de maatschappelijke begeleiding van statushouders en de einde lening inburgeringsplichtigen (ELIP's). Het verwachte beroep op deze middelen blijft uit.

Bijzondere bijstand

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel D : Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners die dit tijdelijk niet zelfstandig kunnen.	250	0	0	0	0

In 2023 zijn er incidenteel extra middelen voor de bijzondere bijstand beschikbaar gesteld door het Rijk. Deze middelen zijn bedoeld voor de bestrijding van armoede en het voorkomen van schulden. Zoals wij hebben toegezegd in 2023 besteden wij deze middelen in 2024 en 2025 waarbij wij de aanbevelingen vanuit het rapport Leven met de Voedselbank van de Rekenkamercommissie (RKC) meenemen. De overige middelen zijn niet noodzakelijk om dit te realiseren en kunnen vrijvallen.

Persoonsgebonden budget (PGB) jeugd

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Inwoners ontvangen zorg en ondersteuning thuis.	-600	0	0	0	0

Het totaal aantal afgegeven PGB's is toegenomen. Dezelfde trend die we bij zorg in natura zien, zien we ook terug bij PGB's. Zowel het aantal jeugdigen met behandeling en begeleiding stijgt als de gemiddelde kosten per cliënt. Daarnaast is er meer PGB in de vorm van informele zorg ingezet.

Bijdrage zorginstelling

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Inwoners ontvangen zorg en ondersteuning thuis.	-385	0	0	0	0

Om de zorgcontinuïteit te waarborgen wordt een bijdrage gevraagd van ons. Dit geeft de zorginstelling de tijd om te werken naar een bestendige organisatie.

Maatschappelijke ontwikkeling

Vergoeding exploitatiekosten sportaccommodaties (SPUK sport)

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel E : Inwoners beschikken over voldoende aantrekkelijke mogelijkheden om te recreëren, bewegen actief en nemen deel aan sport.	225	0	0	0	0

De specifieke uitkering stimulering sport kan jaarlijks worden aangevraagd voor de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties. De vaststelling van de specifieke uitkering sport (SPUK) 2022 is uitgekeerd en we hebben een herberekening van de teruggaaf van btw gemaakt voor 2022. Daarnaast hebben wij de verwachting voor de SPUK 2024 bijgesteld op basis van de huidige begroting.

Leerlingenvervoer

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Onze jonge inwoners ronden een opleiding af die past bij hun mogelijkheden en ontwikkelen maximaal hun talent.	-350	0	0	0	0

Per 1 januari 2024 zijn nieuwe contracten ingegaan voor het doelgroepenvervoer. In de aanbesteding is een bonus afgesproken om versneld zero emissie vervoer te leveren. De transitie naar zero emissie is door de vervoerders sneller ingezet dan verwacht, waardoor de bonus in 2024 hoger uitvalt. De bonus wordt in stappen per 1 augustus 2024 en 1 januari 2025 contractueel afgebouwd. Na gunning is afscheid genomen van één van de vervoerders. Gebruikelijk is dat bij het niet gunnen van een aanbesteding het personeel (indien hierdoor geen werk meer kan worden geboden) verplicht door andere vervoerders worden aangenomen. De vertrekkende vervoerder heeft al het zittende personeel van werk kunnen voorzien. Als gevolg hiervan was bij de start van de contracten een nog groter chauffeurstekort dan waar in 2023 sprake van was. Er is hierdoor extra capaciteit ingekocht bij niet gecontracteerde partijen tegen hogere tarieven. De gecontracteerde aanbieders hebben de opdracht gekregen om de capaciteit uit te breiden, waardoor de extra capaciteit gedurende het jaar wel kan worden afgebouwd.

Onderwijsmiddelen

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Onze jonge inwoners ronden een opleiding af die past bij hun mogelijkheden en ontwikkelen maximaal hun talent.	753	0	0	0	0

De rijksbijdrage voor onderwijsachterstanden is in 2024 verhoogd. In 2025 worden de activiteiten uitgebreid en worden de middelen zoveel mogelijk besteed. De resterende middelen van 2024 kunnen vrijvallen.

Lagere vaststellingen subsidies eerdere jaren

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Onze jonge inwoners ronden een opleiding af die past bij hun mogelijkheden en ontwikkelen maximaal hun talent.	250	0	0	0	0

Door lagere vaststellingen van subsidies over voorgaande jaren hebben wij meer middelen terug ontvangen dan begroot.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Boete bouw hotel

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Haarlemmermeer realiseert ruimtelijke projecten die bijdragen aan het maatschappelijk doel.	-985	0	0	0	0

De bouw van een hotel is nog niet afgerond en vordert langzaam. Op grond van de erfpachtakte, de algemene bepalingen en de allonges had de oplevering al gereed moeten zijn. Bovenstaand bedrag betreft de administratieve verwerking van verschillende mutaties, onder andere als gevolg van een gerechtelijke uitspraak over een opgelegde boete.

Leges op Initiatieven

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : De ruimtelijke omgeving is het resultaat van een zorgvuldige afweging om het welzijn van de inwoners, bedrijven, werkenden, bezoekers en recreanten te vergroten.	-388	0	0	0	0

Bij de strategische heroriëntatie hebben we een extra inkomstenbedrag van € 398.000 opgenomen voor leges op nieuwe initiatieven. We hebben echter besloten om één tarief te hanteren en dit tarief laag te houden. Dit hebben we gedaan om te voorkomen dat initiatiefnemers door hoge kosten geen initiatieven meer indienen, maar direct een aanvraag doen. Directe aanvragen leiden tijdens het officiële proces tot meer werk en meer negatieve besluiten en weigeringen. De kosten voor het afhandelen van initiatieven zijn hoger dan het tarief dat we nu rekenen. We denken een bedrag van € 10.000 te realiseren. Het restantbedrag zal worden betrokken bij een breder onderzoek naar de hoogte van de leges(tarieven).

Leges Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel C : Het gebruik van de openbare ruimte sturen in overeenstemming met het beleid.	1.900	0	0	0	0

Bij het opstellen van de Jaarstukken 2023 bleek dat er in december nog veel vergunningaanvragen zijn gedaan onder het oude regime dat gold voor de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. In de Jaarstukken 2023 heeft dit geleid tot een voordeel van bijna € 5 miljoen op de geprognosticeerde opbrengsten van de wabo-leges. Gebaseerd op de opbrengsten van de afgelopen jaren en de tot nu toe gerealiseerde opbrengsten wordt er in 2024 geen daling van de legesopbrengsten verwacht door de extra aanvragen die eind 2023 zijn gedaan, maar wordt de prognose van de legesopbrengsten met € 1,9 miljoen naar boven bijgesteld.

Klimaatrisico's in beeld brengen

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel D : Het energiesysteem in Haarlemmermeer is in 2050 CO2-neutraal.	-36	-218	0	0	0

De raad heeft op 4 juli 2024 de motie Klimaatrisico's in beeld aangenomen. Het college wordt verzocht de klimaatrisico's in beeld te brengen, te kwantificeren en de mogelijke financiële gevolgen te berekenen of in te schatten. Voor de uitvoering is door een partij een onderzoeksaanpak ontwikkeld met een kostenraming.

Vrijval debiteurenvoorziening

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : De ruimtelijke omgeving is het resultaat van een zorgvuldige afweging om het welzijn van de inwoners, bedrijven, werkenden, bezoekers en recreanten te vergroten.	2.643	0	0	0	0

Voor de vorderingen op het hotel in aanbouw van zowel boetes als huurbedragen was uit voorzichtigheid een voorziening getroffen. Wij hebben de voorziening dubieuze debiteuren geactualiseerd en er kan een bedrag vrijvallen.

Kwaliteit fysieke omgeving

Opbrengst begraven

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel A : Goed onderhouden openbaar groen en bomen, die bijdragen aan een positieve beleving van de openbare ruimte.	392	0	0	0	0

De inkomsten van de begraafplaatsen zijn hoger dan verwacht omdat veel rechthebbenden het onderhoud van een graf hebben afgekocht, wat leidt tot een incidenteel hogere opbrengst. Deze afkoop kan op de langere termijn wel leiden tot lagere structurele opbrengsten.

Herberekening kostendekkendheid rioolheffing

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel C : Zorgen voor een adequaat beheer in de openbare ruimte van grondwater, hemelwater en afvalwater.	1.138	0	0	0	0

De kostendekkendheid van de rioolheffing wordt bepaald op basis van de geraamde baten en lasten die betrekking hebben op de rioolheffing en de extracomptabel toe te rekenen BTW en kosten van overhead.

Herberekening kostendekkendheid afvalinzameling- en verwerking

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel B : Het sturen van afvalstromen naar maximaal hergebruik.	-698	0	0	0	0

Het lachgasverbod is in 2023 ingegaan, hierdoor zijn veel meer meer lachgascilinders in de openbare ruimte en in het restafval terechtgekomen. Het Afval Energie Bedrijf (AEB) Amsterdam dat ons restafval verwerkt, eist nu om veiligheidsredenen een 100% garantie dat het restafval vrij is van lachgascilinders. Dit betekent dat het restafval eerst een bewerking moet ondergaan en moet worden vervoerd voordat het naar het bedrijf kan, wat extra kosten van € 75,60 per ton met zich meebrengt. Bij de Voorjaarsrapportage 2024 waren de gevolgen van de verwerking van lachgas nog onvoldoende concreet om een goede inschatting van de kosten te kunnen maken. We verwachten dit jaar een totale overschrijding van de kosten voor de verwerking van lachgascilinders van € 1.110.000. Daarnaast stellen wij de begroting bij voor de kosten van afvalverwerking door Meerlanden voor 2024. Onze begroting wordt eerder opgemaakt, wanneer de daadwerkelijke tarieven van Meerlanden nog niet bekend zijn. Het verschil tussen de raming in de begroting en de daadwerkelijke tarieven van Meerlanden bedraagt € 860.800.

De oplevering van de milieustraat in Nieuw-Vennep is verschoven naar september 2025. Het begrote bedrag van € 475.000 voor de exploitatie wordt in 2024 niet uitgeven. Daarnaast is er dit jaar een hogere vergoeding dan begroot voor verpakkingen tegenover door de goede scheidingsresultaten (ongeveer € 521.000).

Door bovenstaande mutaties vervalt de eerder geraamde storting in de voorziening en is een dekking van € 594.100 uit de voorziening tariefegalisatie afvalstoffenheffing benodigd, waarna de voorziening nihil wordt.

Straatreiniging en zwerfafval

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Beleidsdoel D : Gemeentelijke wegen, straten en pleinen zijn goed begaanbaar, schoon en veilig.	-205	0	0	0	0

Voor straatreiniging en zwerfafval is een overschrijding van € 204.800. Deze wordt veroorzaakt door meerwerk uitgevoerd door Meerlanden voor met name het verwijderen van oliesporen en het verwijderen van lachgascilinders uit prullenbakken.
Voor het beheren en ledigen van prullenbakken en de verwerking van verpakkingsafval hebben wij in de Voorjaarsrapportage 2023 een vergoeding van € 120.000 (die later is aangepast naar € 153.000) van Verpact (voorheen Afvalfonds Verpakkingen en Nedvang) in de begroting opgenomen. Dit bedrag is toentertijd ten onrechte ten gunste gekomen aan de algemene middelen, maar is bedoeld voor het programma ‘Samen in de Wijk’, waar bovengenoemde kosten toe behoren. De projecten die onder dit programma vallen zijn: peukenaanpak, educatie, inzet grondstoffencoach, onderhoud containercoats, extra schoonmaak op zondag in het winkelcentrum Hoofddorp en de aanpak van bijplaatsingen bij containers in de wijk Graan voor Visch in Hoofddorp.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Uitkeringen gemeentefonds

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Meicirculaire 2024: Afrekening 2022	52	0	0	0	0
Meicirculaire 2024: Afrekening 2023	678	0	0	0	0
Meicirculaire 2024: financiële uitkomsten 2024	6.797	0	0	0	0
Septembercirculaire: financiële uitkomsten 2024	-1.413	0	0	0	0
Septembercirculaire 2024: Afrekening 2022	-148	0	0	0	0
Septembercirculaire 2024: Afrekening 2023	-437	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	**5.529**	**0**	**0**	**0**	**0**

Meicirculaire 2024
Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de uitkeringen uit het gemeentefonds bijgesteld. De raad is hierover geïnformeerd per brief van 18 juni 2024 (XS-24053111.319). In 2024 wordt € 8,4 miljoen meer ontvangen. In de circulaire zijn voor € 1,6 miljoen taakmutaties verwerkt waarvan de suppletie-uitkering Niet gesprongen explosieven 2023 van € 667.000 de grootste post is. Deze extra middelen worden verrekend met de budgetten van de extra taken, waardoor per saldo een voordeel van € 6,8 miljoen ontstaat. De grootste post is een hogere compensatie uit het BTW compensatiefonds (afrekening over 2023) en door de vaststelling van een aantal maatstaven door het CBS.
Verder is in de meicirculaire 2024 de raming van de algemene uitkering over 2022 en 2023 bijgesteld.

Septembercirculaire 2024:
Op basis van de septembercirculaire 2024 wordt de raming van de uitkeringen uit het gemeentefonds bijgesteld. De raad is hierover geïnformeerd door middel van raadsvoorstel 11439772. Vooral door ontwikkelingen in de uitkeringsbasis, hoeveelheidsverschillen bij de maatstaven en lagere ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds ontstaat een nadeel.
In de septembercirculaire zijn ook de algemene uitkering over 2022 en 2023 geactualiseerd. Door actualisatie van de maatstaven wordt de algemene uitkering over 2022 met € 148.000 verminderd en de algemene uitkering over 2023 met € 437.000.

De structurele doorwerking van de circulaires is al verwerkt in de Programmabegroting 2025-2028 (inclusief de eerste wijziging 2025).

Vrijval stelposten

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderdeel D : Onvoorzien/saldo kostenplaatsen.	3.391	33	33	33	33

De resterende onbenutte stelposten voor loon- en prijsstijgingen van 2024 vallen vrij. De stelposten waren ruim berekend door de hoge inflatie in 2022. In 2024 is er minder beroep op de stelposten gedaan omdat de meeste contracten al langer liepen. Vanaf 2025 wordt er weer meer beroep gedaan op de stelpost. Zodoende is de vrijval van dit jaar grotendeels incidenteel. Zie ook 'Bijlage 3: Stelposten' in deze najaarsrapportage.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Opbrengsten 2024	384	0	0	0	0
Opbrengsten 2022 en 2023	2.105	0	0	0	0
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	**2.489**	**0**	**0**	**0**	**0**

Opbrengsten 2024:
De waarde van de bedrijfspanden in aanbouw is hoger dan eind 2023 ingeschat. Door deze extra areaaluitbreiding stijgt de opbrengst van de OZB niet-woningen. In de Programmabegroting 2025-2028 is met dit structurele voordeel rekening gehouden. Verder is een controle op leegstand van niet-woningen uitgevoerd door Cocensus. Sommige panden bleken toch in gebruik te zijn, waardoor er alsnog aanslag voor OZB niet-woningen gebruikers opgelegd zijn.

Opbrengsten 2022 en 2023:
De hogere opbrengst in 2022 en 2023 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de verminderingen als gevolg van bezwaarschriften van niet-woningen (bedrijven) lager uitvallen dan eerder ingeschat. In de eerdere inschatting was rekening gehouden met een groter incidenteel negatief effect op de waarde van de panden als gevolg van de coronacrisis. Na afhandeling van de bezwaarschriften bleek dit effect niet zo groot te zijn. In de ramingen voor de opbrengsten van 2024 en 2025 en verder is geen rekening meer gehouden met eventuele lagere waarden als gevolg van de coronacrisis. Hierdoor is het geraamde voordeel over 2022 en 2023 incidenteel.

Toeristenbelasting

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Toeristenbelasting 2022 en 2023	-1.114	0	0	0	0
Toeristenbelasting 2024	595	0	0	0	0
Toeristenbelasting	**-519**	**0**	**0**	**0**	**0**

Belastingjaren 2022 en 2023
Het grootste deel van de aanslagen toeristenbelasting 2023 is opgelegd. We ramen de totale opbrengst nu op € 14.876.000. Bij de Jaarstukken 2023 gingen we uit van € 15.960.000. Dit deden we aan de hand van een schatting van het aantal hotelovernachtingen en een gemiddelde kamerprijs. Deze schatting was dus circa € 1,1 miljoen te hoog. Het jaar 2022 is afgerond, de opbrengst is € 30.000 lager.

Belastingjaar 2024
Op basis van de gegevens over de eerste acht maanden van 2024 is de verwachting dat het aantal hotelovernachtingen in 2024 op hetzelfde niveau als in 2023 uitkomt, 3,4 miljoen. De kamerprijzen lijken onder druk te staan, daarom wordt voor de raming van de opbrengst van de toeristenbelasting uitgegaan van het prijspeil 2023 en komt dan uit op € 14.876.000. Geraamd is een opbrengst van € 14.281.000. De meeropbrengst is € 595.000.

Dividend deelnemingen

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderdeel C : Financiering/bespaarde rente/dividend.	-556	0	0	0	0

De raming van het dividend hebben wij omlaag bijgesteld. De winstgevendheid van met name Meerlanden valt tijdelijk lager uit door noodzakelijke investeringen en hoge kostenstijgingen van de afgelopen jaren. De contractuele indexering van de omzet dekt dit slechts deels en met vertraging. De daling is daarom incidenteel. Vanaf 2026 verwachten wij herstel van de winstgevendheid en daarmee het dividend.

Deelneming Waterwolf

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Waterwolf verkoopopbrengst	2.812	0	0	0	0
Waterwolf frictiekosten	-280	0	0	0	0
Deelneming Waterwolf	**2.532**	**0**	**0**	**0**	**0**

Wij hebben de intentie uitgesproken om nog dit jaar de Waterwolf Dienstverlening Buitenruimte B.V. samen te voegen met Meerlanden Holding N.V. Het contract voor de aandelenoverdracht van de Waterwolf aan de Meerlanden wordt nog dit jaar gesloten. Na afboeking van de boekwaarde van de aandelen van de Waterwolf Dienstverlening Buitenruimte B.V. geeft de aandelenoverdracht een incidenteel voordeel van € 2,8 miljoen. We verwachten door de samenvoeging frictiekosten. Deze worden in mindering gebracht op het voordeel en het benodigde budget wordt overgeheveld (zie hoofdstuk budgetoverhevelingen).

Ontbinding vennootschap Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Resultaat verkoop Duurzaam bedrijf Haarlemmermeer B.V.	2.013	0	0	0	0
Bijdrage warmte koude opslag (WKO) Raadhuisplein	-1.645	0	0	0	0
Ontbinding vennootschap Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV	**367**	**0**	**0**	**0**	**0**

Wij hebben de raad in kennis gesteld van de ontbinding van het Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV met ons besluit van 21 mei 2024 (10973839). Deze ontbinding past in de juridische herstructurering van het Duurzaam Bedrijf en de daarmee verbonden vennootschappen. Het resterende saldo van het eigen vermogen komt terug naar onze gemeente om bij te dragen aan de energietransitie. Na aftrek van vorderingen wordt een bedrag van € 1.645.000 gestort in de reserve Dekking afschrijvingslasten voor de dekking van de investering Warmte koude opslag Raadhuisplein.

Financiering/kapitaallasten

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderdeel C : Financiering/bespaarde rente/dividend.	1.135	0	0	0	0

De lasten van de financiering zijn voor 2024 herberekend. De verwachting is dat in 2024 geen nieuwe leningen aangetrokken hoeven te worden. Dit komt doordat veel investeringen worden doorgeschoven. Uit het SPI najaar 2024 blijkt dat een bedrag van € 39 miljoen wordt doorgeschoven naar 2025 en verder. Verder zijn veel middelen vooruit ontvangen zodat de renteopbrengsten hoger zijn.
Het gevolg is dat op basis van de BBV-regels (notitie rente) het renteomslagpercentage voor 2024 verlaagd moet worden van 1,50% naar 1,25%. Hierdoor kan er minder rente worden doorbelast aan de taken die gedekt worden door de rioolheffing. Dit geeft een nadeel van € 160.000.

Overzicht overhead

Opleidingskosten

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderdeel B : Management en managementondersteuning primair proces.	200	0	0	0	0

Het opleidingsbudget groeit mee met de organisatie. De aanspraak die medewerkers dit jaar doen op het budget voor opleidingen, studies en trainingen is lager dan geraamd.

Voorzieningen voor (voormalig) personeel

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Bovenwettelijk verlof storting 2022 en 2023	-1.464	0	0	0	0
Bovenwettelijk verlof storting 2024	-670	0	0	0	0
Wachtgeld voormalig personeel storting 2024	-515	0	0	0	0
Vervroegd uittreden storting 2024	386	0	0	0	0
Verlofsparen storting 2024	-136	0	0	0	0
Voorzieningen voor (voormalig) personeel	**-2.400**	**0**	**0**	**0**	**0**

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorzieningen voor (voormalig) personeel is geactualiseerd. Dit resulteert in een storting waarvan een deel betrekking heeft op de jaren 2022 en 2023.

Salaris- en inhuurlasten en opbrengsten interne opdracht systematiek

(bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Onderdeel B : Management en managementondersteuning primair proces.	-1.989	0	0	0	0

We hebben de ramingen van de salarislasten en de kosten van inhuur van personeel geactualiseerd. Het nu geraamde nadeel kent een aantal oorzaken. Door de overspannen arbeidsmarkt is het lastig om vacatures ingevuld te krijgen. Om de voortgang van de werkzaamheden te waarborgen wordt een beroep gedaan op inhuurkrachten. De inhuurtarieven zijn echter ook gestegen. De kosten van inhuur en de opbrengst uit de interne opdracht systematiek (IOS) zijn gelijk of in een negatieve verhouding gekomen. De beoogde opbrengst uit de IOS taakstelling kan niet worden gerealiseerd. Ook zijn nieuwe medewerkers in dienst gekomen die nog niet de productieve normuren behalen door inwerken, opleiding, organisatie- en teamontwikkeling of die tegen lagere tarieven doorberekend kunnen worden omdat ze in een lagere salarisschaal zijn aangenomen.

3.2 Reserves en voorzieningen

Recapitulatie mutaties reserves en voorzieningen

Tabel 4

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserves					
Algemene dekkingsreserve	12.540	-5.766	-1.467	-748	-333
Algemene reserve grondzaken	935	0	0	0	0
Totaal - Mutaties reserves (Alg.)	**13.474**	**-5.766**	**-1.467**	**-748**	**-333**
Bestemmingsreserves					
Reserve Schaalsprong	2.459	0	0	0	0
Reserve Dekking afschrijvingslasten (DAL)	2.363	1.319	0	0	0
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	1.316	0	0	0	0
Reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen	563	0	0	0	0
Reserve Stichting Mainport & Groen (SMG)	250	-518	226	0	0
Reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp	0	-219	0	0	0
Reserve Monumenten	-147	-176	-124	4	4
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	-4.224	4.860	2.238	656	415
Totaal - Mutaties reserves (Best.)	**2.580**	**5.265**	**2.340**	**660**	**418**
Voorzieningen					
Voorziening Bovenwettelijk verlof	2.134	0	0	0	0
Voorziening Onderhoud gebouwen	1.152	-708	8	0	56
Voorziening Wachtgeldverplichting voormalig personeel	515	0	0	0	0
Voorziening Pensioenverplichting wethouders	227	0	0	0	0
Voorziening Verlofsparen	136	0	0	0	0
Voorziening Wachtgeldverplichting wethouders	-124	0	0	0	0
Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden	-386	0	0	0	0
Voorziening Tariefsegalisatie afvalstoffenheffing	-594	0	0	0	0
Voorziening Tariefsegalisatie rioolheffing	-1.138	0	0	0	0
Totaal - Mutaties voorzieningen	**1.922**	**-708**	**8**	**0**	**56**

Tabel 5

Algemene reserves

Algemene dekkingsreserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Budgetoverhevelingen	8.313	-5.766	-1.467	-748	-333
Energietoeslag	2.800	0	0	0	0
Planeetbaan 2	627	0	0	0	0
Winst grondexploitatie Badhoevedorp	800	0	0	0	0
Totaal Algemene dekkingsreserve	**12.540**	**-5.766**	**-1.467**	**-748**	**-333**

Budgetoverhevelingen
In deze najaarsrapportage wordt voorgesteld budgetten over te hevelen naar 2025 en verder. Zie voor een toelichting hoofdstuk 5. Deze overhevelingen vinden budgettair neutraal plaats via de Algemene dekkingsreserve.

Energietoeslag
De bijdrage van het Rijk voor de Energietoeslag 2023 was voldoende voor alle 5.300 huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. We hebben meer dan 82% van deze groep bereikt en € 1,2 miljoen is niet besteed. Ook heeft de gemeenteraad extra geld beschikbaar gesteld voor de 1.100 huishoudens met een inkomen tussen 120% en 130%. Slechts een klein deel van deze mensen heeft een aanvraag ingediend, waardoor we maar 23% hebben bereikt en ook hier is € 1,2 miljoen niet besteed. Daarnaast hebben we door efficiënt te werken nog eens € 0,4 miljoen bespaard op de uitvoeringskosten.

Planeetbaan 2
Planeetbaan 2 is verworven in het kader van gebiedsontwikkeling Spoorzone Hoofddorp (2022.0002314). Dit perceel wordt te zijner tijd herontwikkeld en nu tijdelijk geëxploiteerd. De komende jaren onder ander door de verhuur aan het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Na de huurperiode van vijf jaar wordt de boekwaarde van het pand afgewaardeerd met het exploitatieresultaat. Dit jaar verwachten we geen grote kosten voor onder andere het onderhoud. In plaats hiervan doen we een hogere storting in de Algemene dekkingsreserve. Bij de Jaarstukken 2024 maken we een herberekening en kan de storting hoger of lager worden.

Winst grondexploitatie Badhoevedorp
Bij het afboeken van de boekwaarde A9 ten laste van de Algemene dekkingsreserve (ADR) is besloten de winstnemingen vanuit de grondexploitatie Badhoevedorp ten gunste van de ADR te brengen. Op basis van tMPG 2024 is deze winstneming bijgesteld.

Algemene reserve grondzaken

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
tMPG 2024	935	0	0	0	0

De mutaties van de Algemene reserve grondzaken die volgen uit het tMPG 2024 worden verwerkt.

Bestemmingsreserves

Reserve Schaalsprong

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Stelpost Schaalsprong	1.998	0	0	0	0
Diamantlaan 6	395	0	0	0	0
Saturnusstraat 40-62	66	0	0	0	0
Reserve Schaalsprong	**2.459**	**0**	**0**	**0**	**0**

Stelpost Schaalsprong
Voor de dekking van de kapitaallasten van investeringen in verband met de Schaalsprong wonen is vanaf 2024 een stelpost opgenomen. Wanneer er in het begrotingsjaar een bedrag overblijft wordt dit gestort in de reserve Schaalsprong (raadsbesluit 2021.0002603).

Diamantlaan 6
Er is gebruik gemaakt van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) om het perceel aan de Diamantlaan 6 te Hoofddorp aan te kopen voor de gebiedsontwikkeling Spoorzone Hoofdorp (7999895). Dit strategische perceel is onderdeel van een potentieel ontwikkelcluster in Graan voor Visch Zuid. De Diamantlaan 6 is begin 2024 aangekocht, de afschrijving vindt voor het eerst plaats in 2025. Het tijdelijke exploitatieoverschot (in 2024) komt ten gunste van de reserve Schaalsprong. Bij de Jaarstukken 2024 maken we een herberekening en kan de storting hoger of lager worden.

Saturnusstraat 40-62
Dit pand is via de Wvg verworven in het kader van gebiedsontwikkeling Spoorzone Hoofddorp (7621436). In afwachting van de herontwikkeling van het gebied wordt de exploitatie van de kantorenverhuur voortgezet. Het tijdelijk exploitatietekort komt ten gunste van de reserve Schaalsprong. Bij de Jaarstukken 2024 maken we een herberekening en kan de onttrekking hoger of lager worden.

Reserve Dekking afschrijvingslasten (DAL)

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Warmte koude opslag Raadhuisplein	1.645	0	0	0	0
Stadspark Hoofddorp	718	0	0	0	0
Programma Stadscentrum Hoofddorp - Parkeren	0	125	0	0	0
Programma Stadscentrum Hoofddorp - Pleinen	0	94	0	0	0
Reserve Dekking afschrijvingslasten (DAL)	**2.363**	**219**	**0**	**0**	**0**

Warmte koude opslag Raadhuisplein
Het resultaat van de verkoop van Duurzaam bedrijf Haarlemmermeer BV wordt gestort in de reserve Dekking afschrijvingslasten voor de dekking van de investering warmte koude opslag Raadhuisplein.

Stadspark Hoofddorp
Voor de dekking van een krediet voor het Stadspark Hoofddorp is € 0,718 miljoen vanuit de RIH toegevoegd aan de reserve DAL. Zie voor een nadere toelichting de reserve RIH.

Programma Stadscentrum Hoofddorp
De dekking voor voorbereidingskosten van Stadscentrum Hoofddorp worden gestort vanuit de reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp. Zie voor een nadere toelichting de reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp.

Reserve Maatschappelijke voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Netto verkoopresultaat objecten	1.316	0	0	0	0

De objecten Kruisweg 1159-1163 en Brouwersdam 17 te Hoofddorp en Rottewegje K374 K375 te Haarlemmerliede zijn verkocht. Het netto-verkoopresultaat wordt in de reserve Maatschappelijke voorzieningen gestort. De bestemmingsreserve maatschappelijke voorzieningen is gemaximeerd op € 4 miljoen. We verwachten dat het plafond wordt overschreden door een aantal verkopen van vastgoed in de komende jaren. Om de geplande verduurzaming volgens de routekaart uit te voeren zijn de middelen wel nodig. In 2025 dienen we de eerste kredietaanvragen in. Wij vragen het plafond tot en met boekjaar 2025 tijdelijk te verhogen naar € 6 miljoen.

Reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Mutatie reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen	563	0	0	0	0

De onttrekking uit de reserve wordt bijgesteld omdat het oorspronkelijke programma Connected Trade Corridors is uitgesteld.

Reserve Stichting Mainport & Groen (SMG)

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Fietspad Nieuwe Meer en EFRO subsidie	250	-518	226	0	0

De middelen voor het project fietspad Nieuwe Meer zijn bij de Najaarsrapportage 2023 omgezet naar recreatieve maatregelen in het Stichting Mainport & Groen convenants gebied. De bestedingen voor de investeringen vinden grotendeels in 2025 en verder plaats. Ook resteren er nog middelen vanuit een in het verleden aangevraagde Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) subsidie. De bewaartermijn hiervan is inmiddels verstreken. De overgebleven middelen voegen we toe aan de recreatieve middelen in het Stichting Mainport & Groen convenants gebied.

Reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Stadscentrum Hoofddorp - Parkeren	0	-125	0	0	0
Stadscentrum Hoofddorp - Pleinen	0	-94	0	0	0
Reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp	**0**	**-219**	**0**	**0**	**0**

Op 12 december 2023 is het raadsvoorstel Vervolg integrale aanpak parkeren Stadscentrum Hoofddorp (10244323) vastgesteld. De bijbehorende mutaties voor parkeren en pleinen worden in deze rapportage verwerkt conform het raadsvoorstel.

Reserve Monumenten

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties voorziening monumenten	-147	-176	-124	4	4

Wij willen een financiële bijdrage leveren aan de restauratie van twee monumentale damsluizen in Vijfhuizen en Zwanenburg. De provincie Noord-Holland heeft medeoverheden gevraagd bij te dragen aan het behoud van deze provinciale monumenten omdat er sprake is van versnipperde eigendoms- en onderhoudsverantwoordelijkheden. Wij stellen voor om 25% van de totale aanneemsom bij te dragen. De veiligheid en het functioneren van de damsluizen wordt daarmee gewaarborgd en ze blijven als provinciaal monument behouden. We stellen voor de bijdrage van € 98.800 te dekken vanuit de bestemmingsreserve monumenten.
Bovendien willen wij het subsidieplafond van de 'subsidieverordening restauratie en onderhoud gemeentelijk erfgoed 2024' verhogen door een incidentele onttrekking uit de bestemmingsreserve 'monumenten' voor de jaren 2024 met € 52.000, 2025 met € 179.600 en 2026 met € 127.700.
Het aantal aanvragen is toegenomen door de aanpassing van de regeling begin 2024 en de communicatie hierover naar eigenaren. Wij stellen voor deze reserve in te zetten als aanvulling voor de huidige en toekomstige aanvragen onder de subsidieverordening 2024. Hiermee wordt bijgedragen aan het behoud van ons gemeentelijk erfgoed.
De begrote onttrekking moet gelijk zijn aan het beschikbare budget van de meerjarige monumenten subsidies. De hogere onttrekking en storting van € 3.600 komt ten laste van de stelpost indexaties subsidies.

Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Stadspark Hoofddorp	-718	0	0	0	0
Actualisatie storting tMPG 2024	-3.506	4.860	2.238	656	415
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	**-4.224**	**4.860**	**2.238**	**656**	**415**

Stadspark in Hoofddorp
Voor de dekking van een krediet voor het Stadspark Hoofddorp wordt € 0,718 miljoen onttrokken uit de reserve RIH. Zie raadsvoorstel Tijdelijke dekking afronding Stadspark (11393368).

Actualisatie stortingen en onttrekkingen tMPG 2024
De stortingen en onttrekkingen van de reserve RIH zijn in het tMPG standlijn 1 juli 2024 geactualiseerd. De actuele cijfers worden nu verwerkt.

Voorzieningen

Voorziening Bovenwettelijk verlof

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Inhaalstorting	1.464	0	0	0	0
Storting 2024	670	0	0	0	0
Voorziening Bovenwettelijk verlof	**2.134**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vanaf 2022 is er een voorziening bovenwettelijk verlof. De accountant vond de stand van onze voorziening te laag. In onze bestuurlijke reactie op het accountantsverslag bij de Jaarstukken 2023 (XS-24041509.207) hebben wij aangegeven de voorziening in de Najaarsrapportage 2024 in overeenstemming te brengen met de vereisten van het BBV. Voor alle bovenwettelijke verlofuren hoger dan 80 uur per medewerker is nu een voorziening getroffen. Dit resulteert in een storting in de voorziening. Deels betreft een inhaalstorting voor oude jaren.

Voorziening Onderhoud gebouwen

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Herijking planmatig onderhoud	752	-708	8	0	56
Vergoeding Materiele instandhouding	400	0	0	0	0
Voorziening Onderhoud gebouwen	**1.152**	**-708**	**8**	**0**	**56**

Herijking planmatig onderhoud 2024
Om verschillende redenen wordt er geschoven met werkzaamheden, deels naar voren in de tijd, deels later in de tijd.

Vergoeding Materiele instandhouding (MI)
De vergoeding Materiele Instandhouding (MI) die de schoolbesturen aan ons betalen voor het uitgevoerde onderhoud aan de schoolgebouwen is dit jaar hoger dan begroot. Deze extra inkomsten worden gestort in de voorziening onderhoud gebouwen.

Voorziening Wachtgeldverplichting voormalig personeel

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Actualisatie storting	515	0	0	0	0

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorziening is geactualiseerd. Door een storting in de voorziening komt deze weer overeen met de bestaande verplichtingen.

Voorziening Pensioenverplichting wethouders

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Actualisatie storting	227	0	0	0	0

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorziening is geactualiseerd. Door een storting in de voorziening komt deze weer overeen met de bestaande verplichtingen.

Voorziening Verlofsparen

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Actualisatie storting	136	0	0	0	0

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorziening Verlofsparen is geactualiseerd. Door een storting in de voorziening komt deze weer overeen met de bestaande verplichtingen.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Actualisatie storting	-386	0	0	0	0

De berekening van de noodzakelijke hoogte van de voorziening is geactualiseerd. Niet iedere werknemer maakt gebruik van het recht op vervroegd uittreden. Hierdoor vervallen een aantal rechten waardoor er een vrijval van de voorziening ontstaat.

Voorziening Tariefsegalisatie afvalstoffenheffing

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Aanpassing storting naar onttrekking	-594	0	0	0	0

De lasten verbonden aan de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en de bijbehorende baten uit de afvalstoffenheffing worden budgettair neutraal begroot. Een negatief verschil tussen lasten en baten komt zo veel mogelijk ten laste van de voorziening tariefsegalisatie afvalstoffenheffing. Met de nu geraamde mutatie is de voorziening geheel ingezet.

Voorziening Tariefsegalisatie rioolheffing

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Verhoging onttrekking	-1.138	0	0	0	0

De kosten verbonden aan ons rioolstelsel en de bijbehorende baten uit de rioolheffing worden budgettair neutraal begroot. Een verschil tussen lasten en baten komt ten laste of ten gunste van de voorziening tariefsegalisatie rioolheffing.

Toelichting reserves

Reserve Maatschappelijke voorzieningen
Deze reserve heeft als doel het dekken van vervangingen of investeringen in bestaand gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Voor de periode 2023-2030 wordt ingezet op een CO_2-reductie van de gemeentelijke vastgoedportefeuille van tenminste 55%. Het netto resultaat van de verkopen uit de vastgoedportefeuille wordt voor 100% gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. De reserve maatschappelijk vastgoed is bedoeld voor het dekken van een onrendabele top van verduurzamingsmaatregelen, als blijkt dat subsidies en extra huurinkomsten niet voldoende zijn voor het dekken van de kapitaallasten (11039308). Aangezien momenteel meer vastgoed wordt verkocht en uitvoering van de verduurzaming meer tijd vergt, wordt voorgesteld het plafond gedurende de jaren 2024 en 2025 te verhogen tot € 6 miljoen.

De stand van de reserve per 31 december 2023 was € 3,4 miljoen. Na toevoeging bedraagt het geraamde saldo per 31 december 2024 € 4,7 miljoen.

4. Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden belangrijke ontwikkelingen in de voortgang, accentverschuivingen in bestaand beleid of noemenswaardige wijzigingen die (nog) geen consequenties hebben op het resultaat benoemd.

Regio Deal

Op 9 februari 2024 heeft het Rijk bekend gemaakt dat de aanvraag voor de Regio Deal 'MRA West Beter in Balans' is geselecteerd en na uitwerking hiervoor € 20 miljoen cofinanciering beschikbaar te stellen. Wij hebben de raad hierover geïnformeerd met B&W nota 8414076 van 31 oktober 2023 en B&W nota 11068665 van 18 juni 2024.

Met onze deelname aan de Regio Deal zetten we in op structurele verbetering van brede welvaart in de MRA West en specifiek in Haarlemmermeer en haar meest kwetsbare wijken. We gaan de gezondheid van de bewoners verbeteren door een gezondere leefomgeving te creëren. Een woonplek die groener, leuker, biodiverser is en die uitnodigt om te gaan bewegen. Met onze regiopartners die dit kunnen en willen. We gaan samen met en voor de mensen aan de slag.

In de afgelopen periode hebben de regiopartners Haarlemmermeer, Beverwijk, Haarlem, Velsen en Zandvoort samen met het Rijk gewerkt aan de totstandkoming van het convenant Regio Deal MRA West Beter in Balans. Wij hebben de rol van regiokassier op ons genomen. Het convenant is medio oktober 2024 getekend. Het Rijk maakt daarna de bijdrage over in november 2024. Vervolgens werken de regiopartners een jaarplan uit met de thema's en de vertaling ervan in projecten en tevens een doorkijk naar de gehele looptijd tot en met 2028. We streven ernaar de projectvoorstellen met de financiële uitwerking van de cofinanciering in de Voorjaarsrapportage 2025 voor te leggen.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelswijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Het begrip rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is echter een minder veelomvattend begrip. Bij de rechtmatigheidsverantwoording is er een duidelijk relatie met het financiële beheer. Er moet worden verantwoord dat de baten, lasten en balansmutaties die in de jaarrekening zijn opgenomen rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

Binnen de rechtmatigheidsverantwoording wordt onderscheid gemaakt tussen afwijkingen, fouten en onduidelijkheden en begrotingsonrechtmatigheden. Deze begrippen zijn onderling niet uitwisselbaar al kan er wel sprake zijn van overlap.

In overeenstemming met de reguliere controlcyclus zijn Verbijzondere interne controles (VIC) uitgevoerd over de periode januari tot en met juli 2024. Wij rapporteren hieronder over fouten en onduidelijkheden boven de rapporteringstolerantie van € 200.000.

Samenvattend beeld

De totale omvang van de geconstateerde onrechtmatigheden tot en met juli 2024 bedraagt € 13,6 miljoen. Er zijn geen onduidelijkheden. Gespecificeerd per proces zijn deze in onderstaande tabel weergegeven:

Tabel 6

Bevinding nr.	Proces	Rechtmatigheid/ getrouwheid	Toelichting (bedragen x € 1.000)	Fouten	Onduidelijk-heden
VIC periode 1: 1.1	Aanbestedingen	Rechtmatigheid	Doorlopende fouten met collegebesluiten 2019.0058131 en 2020.0001034	632	
VIC periode 1: 1.2	Aanbestedingen	Rechtmatigheid	Onrechtmatigheid aanbestedingsprocedure contracten opvang van Oekraïnse ontheemden periode 1 januari - 31 december 2024 (collegebesluiten 10193428 en 10332311)	13.000	
			Totaal 2024	13.632	0

Bevindingen per proces nader toegelicht

Inkoop en aanbestedingen

Bevindingen

De totale omvang van de geconstateerde onrechtmatigheden is € 13,6 miljoen. De onrechtmatigheden betreffen reeds lopende contracten van voorgaande jaren (totale omvang € 0,6 miljoen) en de kosten voor de hotelopvang ontheemden uit Oekraïne (totale omvang € 13 miljoen). Wij nemen in overeenstemming met voorgaande jaren de daadwerkelijke kosten in het boekjaar ingevolge deze contracten als onrechtmatigheid. In 2024 zijn geen nieuwe onrechtmatigheden geconstateerd.

Lopende contracten

De onrechtmatigheden betreffen reeds lopende contracten van voorgaande jaren (totale omvang € 632.000). Wij nemen in overeenstemming met voorgaande jaren de daadwerkelijke kosten in het boekjaar ingevolge deze contracten als onrechtmatigheid.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

De opvang van de ontheemden uit Oekraïne vindt vanaf begin maart 2022 plaats in hotels waarmee overeenkomsten voor kortere en langere termijn zijn afgesloten. Wij hebben in 2024 acties geïnitieerd om de omvang van de onrechtmatigheden voor de opvang te verkleinen. Om dit doel te realiseren zijn de activiteiten met betrekking tot de beveiliging en het regelen van de ondersteuning in 2024 Europees aanbesteed. Als gevolg hiervan kwalificeren vanaf 1 juli 2024 alleen de kosten van de opvang in één hotel als onrechtmatig. Wij hebben besloten om deze onrechtmatigheid te accepteren (10332311). Dit besluit is hoofdzakelijk ingegeven door sociale componenten bij de opvang van de ontheemden. Hierbij valt te denken aan het in alle rust kunnen bijkomen van de verschrikkingen en het opbouwen van een tijdelijk nieuw leven, waaronder het stabiel naar school laten gaan van de kinderen.

Geïniteerde acties

Het uiteindelijke doel is om alle ontheemden uit Oekraïne op te vangen in een semipermanente

locatie en dus te stoppen met de hotelopvang. Dit is ingegeven door het feit dat een lang verblijf in een hotel geen gezonde woonomgeving oplevert. In de tussentijd willen wij zo min mogelijk ‘schuiven’ met mensen. Wij maken hierbij steeds een afweging tussen humane gronden en de naleving van vigerende wet- en regelgeving. Vanuit dit perspectief is de hotelopvang voor één hotel gecontinueerd tot in ieder geval 31 december 2025.

Subsidies

Subsidies op basis van de Algemene wet bestuursrecht (Awb)
Voor het verlenen van subsidie is een wettelijke basis nodig. Die wettelijke basis is geregeld in de Algemene subsidieverordening Haarlemmermeer 2017 en de Uitwerkingsnota subsidies 2024. Onderstaande subsidies zijn (nog) niet geregeld in ons wettelijk kader. Toch vinden we het belangrijk dat de activiteiten uitgevoerd worden. Door de subsidieontvanger en het subsidiebedrag op te nemen in de begroting (via de najaarsrapportage), kunnen de subsidies rechtmatig worden verleend. Voor 2024 zijn de onderstaande subsidiebedragen toegekend.

Instellingen (bedragen x € 1.000)	2024
Winterse Activiteiten	20
Stichting Zuideramstel in beweging	76
Leerlingenvervoer Oekraïne	160
Stichting C. Haarlemmermeer	153
Het Braambos (ventilatie scholen)	312
Totaal	721

Toelichting
Het Braambos (ventilatie scholen)
Met een subsidie worden scholen in de gelegenheid gesteld om de ventilatie op scholen aan te passen. Deze subsidie wordt gedekt door de specifieke uitkering Ventilatie in scholen (SUVIS) van het Rijk. De gemeente vult dit aan met coronamiddelen die uit 2022 zijn overgeheveld naar 2024.

Begrotingssubsidies
Met ingang van programmabegroting 2025 worden subsidies bedoeld voor een specifieke organisatie door de gemeente verstrekt op basis van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 4:23, 3e lid onder c. Dit worden begrotingsubsidies genoemd, omdat de subsidieontvanger en het bedrag dat maximaal als subsidie verleend kan worden expliciet staan genoemd in de gemeentebegroting. Een begrotingssubsidie kan als een projectsubsidie of als een boekjaarsubsidie worden verstrekt. In de Algemene subsidieverordening Haarlemmermeer 2024 (10421864) is een projectsubsidie gedefinieerd als ‘subsidie voor de kosten van de uitvoering van één activiteit of een beperkt aantal activiteiten’ en een boekjaarsubsidie als ‘een subsidie die voor één of meerdere boekjaren aan een organisatie wordt verstrekt voor de exploitatiekosten van de uitvoering van meerdere samenhangende activiteiten met een voortdurend karakter’. In onderstaande tabel zijn de wijzigingen ten opzichte van Programmabegroting 2025 opgenomen.

Instellingen (bedragen in hele euro’s)	Initiële bedrag PB25	Vast te stellen bedrag 2025
Stichting Meerwaarde	€ 6.133.200	€ 6.713.200
Stichting C.	€ 16.702.000	€ 17.143.900
Stichting Haarlemmermeer museum De Cruquius	€ 346.800	€ 416.800
Veiligheidsregio Kennemerland d. Preventieve opvoed- en opgroeiondersteuning aan ouders/opvoeders en jongeren maximaal:	€ 581.500	€ 365.300

Toelichting
Stichting Meerwaarde
De subsidie wordt verhoogd met budgetten uit de SPUK IZA en SPUK GALA uit 2023. Zie ook hoofdstuk 5 Budgetoverheveling.

Stichting C.
De hogere subsidie houdt verband met de verzachting van de ombuiging uit de strategische herorientatie, zie ook hoofdstuk 5 Budgetoverheveling. Daarnaast betreft dit extra inzet taaladviseur.

Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius
Dit betreft een eenmalige verhoging van het budget 2025 ten laste van de verdeelregel historische musea.

Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)
Een deel van de beschikbare middelen is bestemd voor andere taken binnen dit beleidsveld. Met de bijstelling wordt het juiste budget voor de VRK beschikbaar gesteld.

5. Budget-overhevelingen

In dit hoofdstuk stellen wij de budgetten voor om over te hevelen naar het jaar 2025. Enkele budgetten worden overgeheveld naar 2026 en verder. Deze overhevelingen vinden budgetneutraal plaats via de Algemene dekkingsreserve.

Tabel 7

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Budgetoverhevelingen					
Alleenverdienersproblematiek	108	-108	0	0	0
Bijzondere bijstand	250	-250	0	0	0
Hervormingsagenda en preventieve jeugdbescherming	255	-255	0	0	0
POK middelen	316	-316	0	0	0
Project wachttijden jeugdzorg	300	-300	0	0	0
Schuldhulpverlening	450	-450	0	0	0
Jongeren Ontmoetingsplekken	200	-200	0	0	0
Projectsubsidie Meerwaarde	800	-330	-290	-180	0
Projectsubsidie gebieds- wijkgerichte aanpak	600	-150	-200	-200	-50
Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur	559	-373	-143	-43	0
Tijdelijke huisvesting (IHP)	449	-449	0	0	0
OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer	933	0	-325	-325	-283
Energietransitie	493	-493	0	0	0
Omgevingswet	200	0	-200	0	0
Programmakosten Stadscentrum Hoofddorp & Spoorzone	990	-990	0	0	0
Huisvestingsopgave statushouders	200	0	-200	0	0
Wet betaalbare huur	79	-79	0	0	0
Frictiekosten Waterwolf	280	-280	0	0	0
Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar	353	-353	0	0	0
Implementatie Financieel en HRM systeem	390	-390	0	0	0

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Budgetoverhevelingen					
Informatiebeveiliging en Privacy	109	0	-109	0	0
Totaal - Budgetoverhevelingen	**8.313**	**-5.766**	**-1.467**	**-748**	**-333**

Toelichting voorgestelde budgetoverhevelingen (bedragen x € 1; min is nadeel)

Alleenverdienersproblematiek **108.000**

In de septembercirculaire zijn extra incidentele middelen verstrekt. Wij bieden financiële ondersteuning aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek onder het bestaansminimum komen. Wij compenseren deze huishoudens via de bijzondere bijstand. Deze kosten worden voornamelijk vanaf 2025 verwacht.

Bijzondere bijstand **250.000**

In 2023 zijn er incidenteel extra middelen voor de bijzondere bijstand beschikbaar gesteld door het Rijk. Deze middelen zijn bedoeld voor de bestrijding van armoede en het voorkomen van schulden. Conform onze toezegging in 2023 besteden wij deze middelen in 2024 en 2025 waarbij wij de aanbevelingen vanuit het rapport Leven met de Voedselbank van de Rekenkamercommissie (RKC) meenemen. Daarom hevelen wij € 250.000 over naar volgend jaar om uitvoering te geven aan de RKC-aanbevelingen wat betreft inwoners in langdurige armoede en schulden. Het merendeel van de overheveling van deze middelen zetten wij in om ons voor te bereiden op de nieuwe inrichting van schuldhulpverlening vanaf 2026. In 2025 zorgen we ervoor dat we het proces voor de intake, stabilisatie en nazorg vormgeven met de daarvoor benodigde ambtelijke capaciteit. Dit zijn de onderdelen van de schuldhulpverlening die we vanaf 2026 zelf gaan uitvoeren.

Hervormingsagenda en preventieve jeugdbescherming **255.000**

Op basis van de nota van B&W overbruggingsmiddelen cruciale trajecten programma Zorg en werk 2022-2023 (2022.0000114) zijn bij de vaststelling van de Voorjaarsrapportage 2022 incidenteel middelen toegekend. Wegens uitgestelde besluitvorming door het Rijk zijn de trajecten hervormingsagenda en toekomscenario vertraagd. Voorgesteld wordt om de niet benutte middelen over te hevelen naar 2025.

POK middelen **315.600**

Naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) ontvangen wij via de centrumgemeente (Haarlem) ongeveer € 150.000 per jaar voor de periode van 2022-2027. De eerste bedragen voor 2022 en 2023 zijn recentelijk ontvangen. Er wordt een plan opgesteld dat vanaf 2025 loopt voor het toekomstscenario. Wij stellen voor deze bedragen over te hevelen.

Project wachttijden jeugdzorg **300.000**

Voor het project 'Duurzame aanpak wachttijden jeugdzorg' hebben we een aantal bijeenkomsten gehouden met jeugdzorgpartners en daarna verdiepende interviews afgenomen. Op basis hiervan hebben we de belangrijkste problemen geïdentificeerd en mogelijke oplossingen bedacht. Deze oplossingen worden in 2025 uitgevoerd. Wij stellen voor dit bedrag over te hevelen naar 2025.

Schuldhulpverlening **450.000**

De gemeenteraad heeft op 18 januari 2024 gekozen voor meer grip, betere sturing en een kwaliteitsverbetering op de uitvoering van schuldhulpverlening (SHV) en heeft daarom besloten om de intake, stabilisatie en nazorg met ingang van 2026 zelf uit te gaan voeren. Voor de gehele implementatiefase is op basis van onderzoek van Berenschot rekening gehouden met een bedrag van € 100.000. Bij de uiteindelijk doorrekening van de implementatiekosten blijkt dit bedrag hoger te liggen. Gebleken is dat de huidige systemen waarmee we werken niet geschikt zijn voor de registratie en administratie van de schulddienstverlening die wij zelf gaan uitvoeren. De implementatiekosten bestaan daarom onder meer uit de aanschaf van een softwarepakket en de implementatie van het systeem en de oprichting van het team. Voor deze implementatiefase geldt dat de kosten met name ten laste van 2025 komen. Wij stellen voor om de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor schuldhulpverlening in raadsvoorstel (2022.0002190) over te hevelen.

Jongeren Ontmoetingsplekken **200.000**

In 2024 is incidenteel budget beschikbaar voor Jongeren Ontmoetingplekken (JOP's). Wij willen dit budget in 2025 inzetten voor het inrichten van tenminste twee nieuwe JOP's. Dit willen wij doen in de kernen Nieuw-Vennep en Rijsenhout, omdat jongeren hebben aangegeven in deze plaatsen een JOP te missen en omdat hier meerdere signalen van jeugdoverlast bekend zijn.

Projectsubsidie Meerwaarde **800.000**

Voor het sociaal werk van de toekomst zetten we in op de ontwikkeling van krachtige wijken, buurten en communities. We vernieuwen het sociaal werk doordat we bij bestaande en nieuwe initiatieven in de wijk primair inzetten op het werken mét inwoners in plaats van voor inwoners. Het gaat om ontwikkeling van een sociale basis waar de bewoners regie over zorg en welzijn voeren en het (meer) met elkaar organiseren. Hiervoor zijn meerjarige projectmiddelen nodig om deze veranderingen en gebiedsgerichte aanpak in te zetten en nog te ontwikkelen ideeën te combineren met bestaande initiatieven en andere nieuw te starten pilots. Voor deze initiatieven kennen we projectsubsidies toe. Een deel van de resterende middelen van de budgetoverheveling SPUK IZA en SPUK GALA uit 2023 wordt hiervoor in de jaren 2025- 2027 ingezet. Wij stellen daarom voor deze middelen over te hevelen.

Projectsubsidie gebieds- wijkgerichte aanpak **600.000**

We werken aan een solide basis van een lokale en regionale preventieve aanpak om te zorgen voor een verschuiving van zorg naar gezondheid. Een meerjarige investering, innovatie en creativiteit is daarvoor nodig. We bieden ruimte aan projecten in wijken en gebieden met grotere gezondheidsachterstanden dan gemiddeld. Voor deze initiatieven kennen we projectsubsidies toe aan organisaties die dit samen met partners uit de zorg en het sociale en fysieke domein uitwerken en uitvoeren. De resterende middelen van de SPUK IZA en SPUK GALA uit 2023 worden hiervoor in de jaren 2025 tot en met 2028 ingezet. Wij stellen daarom voor deze middelen over te hevelen.

Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur **558.500**

In de Najaarsrapportage 2022 is een stelpost opgenomen om de ombuiging uit de strategische heroriëntatie incidenteel te verzachten. Voor een gefaseerde ombuiging van de subsidie aan C. is het voorstel om de verzachting uit te smeren over de jaren 2025 tot en met 2027.

Tijdelijke huisvesting (IHP) **449.200**

Tot dat de sporthal in Lincolnpark te Hoofddorp is opgeleverd worden de leerlingen van het Rietlandcollege en Avantiscollege per bus vervoerd naar een sportlocatie voor bewegingsonderwijs. Het incidentele budget daarvoor wordt overgeheveld naar 2025 en 2026. De tijdelijke huisvesting bij de Zwanebloem in Zwaanshoek is opgeleverd. Een deel van het incidentele budget voor bijkomende locatie gebonden kosten wordt overgeheveld naar 2025. Deze werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd.

OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer **932.900**

Bij de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst voor de MIRT-verkenning van de OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer (OVAH) heeft het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat de kosten van de verkenning voor rekening genomen. Haarlemmermeer heeft hier geen financiële bijdrage aan geleverd. Hoewel het startbesluit voor de verkenning al november 2022 is genomen, is de externe verkenning traag op gang gekomen. Hierdoor is de interne inzet van medewerkers in de jaren 2023, 2024 en 2025 lager dan voorzien. Vanaf 2026 is nog geen geld beschikbaar voor de OVAH. Daarom stellen wij voor om de geraamde overschotten van 2024 en 2025 te gebruiken in de jaren 2026 tot en met 2028.

Energietransitie **492.700**

Het team energietransitie werkt aan negen focusprojecten. Door capaciteitsgebrek zijn niet alle projecten gerealiseerd. Nieuwe werkzaamheden, zoals collectieve warmte en natuur inclusief isoleren, hebben ook capaciteit gevraagd waardoor de focusprojecten vertraging opliepen. Wij stellen voor om de resterende middelen over te hevelen naar 2025.

Omgevingswet **200.000**

Het opstellen van het Omgevingsplan Haarlemmermeer betreft een meerjarig project, waar incidentele budgetten voor beschikbaar zijn gesteld. Door krapte op de arbeidsmarkt en het feit dat nieuwe expertise nodig is voor het maken van het omgevingsplan, lukt het nog niet om het projectteam Omgevingsplan volledig bezet te krijgen. Voor het projectteam Omgevingsplan zijn voor drie jaren middelen beschikbaar gesteld (2023, 2024 en 2025). De werkzaamheden uit 2024 schuiven door naar 2026. We stellen voor het resterende budget uit 2024 over te hevelen naar 2026, zodat het beschikbaar blijft voor het maken van het Omgevingsplan Haarlemmermeer.

Programmakosten Stadscentrum Hoofddorp & Spoorzone **990.000**

Stadscentrum Hoofddorp: De werkzaamheden zijn vooral te verwachten in de coördinatie met de verschillende lopende programma's en projecten buiten het stadscentrum. Daarnaast ook de coördinatie tussen (investerings)projecten zoals de parkeergarage en de afstemming daarbij met de omgeving. Deze worden toegevoegd aan de investeringsprojecten die er al zijn. Verder zal inzet nodig zijn op de huidige en nieuwe subsidietrajecten waar we mee aan de slag willen gaan omdat we dat als bijdrage hard nodig zullen hebben voor de feitelijke realisatie van onze investeringsprojecten. Een deel van deze werkzaamheden waren voorzien in 2024 maar schuiven door naar 2025.
Spoorzone: In 2024 zijn minder werkzaamheden uitgevoerd dan vooraf geraamd. De voornaamste reden is de ondercapaciteit begin 2024 waardoor minder voortgang geboekt is. Om dezelfde reden heeft de voorbereiding van de besluitvorming van het ontwikkelkader meer tijd gekost, hierdoor kunnen de vervolgwerkzaamheden pas later opgepakt worden. Per saldo is er een onderbesteding van € 0,89 miljoen. De werkzaamheden schuiven door naar 2025.

Huisvestingsopgave statushouders **200.000**

In 2024 en 2025 is een incidenteel budget opgenomen om de onrendabele top voor de huisvesting van asielzoekers te dekken. Deze huisvesting wordt zo veel mogelijk uitgevoerd in combinatie met de huisvesting van andere doelgroepen zoals spoedzoekers en/of jongeren. Wij verwachten in 2024 niet het volledige budget te benutten. In 2025 is incidenteel € 735.000 beschikbaar voor dit doel. Omdat wij verwachten dat de taakstelling voor het huisvesten van statushouders ook daarna hoog blijft stellen wij voor het resterende budget over te hevelen naar 2026.

Wet betaalbare huur **79.000**

In de septembercirculaire zijn incidenteel extra middelen toegekend voor de inzet op het ontvangen, behandelen en handhaven van deze meldingen. Deze extra middelen willen wij vanaf 2025 inzetten. Wij stellen voor dit budget over te hevelen naar 2025.

Frictiekosten Waterwolf **280.000**

Wij hebben de intentie uitgesproken om nog dit jaar de Waterwolf Dienstverlening Buitenruimte B.V. samen te voegen met Meerlanden Holding N.V. Het contract voor de aandelenoverdracht van de Waterwolf aan de Meerlanden wordt nog dit jaar gesloten. We verwachten door de samenvoeging frictiekosten (€ 280.000). Het budget voor de frictiekosten verschuiven we naar 2025.

Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar **353.300**

Bij de Voorjaarsrapportage 2024 is budget verstrekt voor de aanpak van oneigenlijk grondgebruik in wijken en straten jonger dan 20 jaar om verjaring te voorkomen. De aanbesteding heeft langer geduurd dan verwacht, waardoor een budget van € 430.000 naar 2025 schuift. Tevens verschuift een bedrag van € 76.000 aan geraamde (verkoop)opbrengst naar 2025.

Implementatie Financieel en HRM systeem **390.000**

We focussen ons bij de implementatie van de nieuwe systemen op de cruciale onderdelen met de hoogste prioriteit. Een aantal onderdelen met een lagere prioriteit wordt daarom pas in 2025 gerealiseerd. Ook zullen volgend jaar nog verschillende rapportages gebouwd worden. We schuiven daarom een gedeelte van de beschikbare middelen door naar volgend jaar.

Informatiebeveiliging en Privacy **109.000**

Om te voldoen aan de wet- en regelgeving van informatiebeveiliging en privacy is een inhaalslag nodig. Daarvoor is meer formatie nodig. De raad heeft vanaf 1 september budget beschikbaar gesteld. De incidentele formatie is nog niet ingevuld. Het programma heeft een looptijd van twee jaar. Daarom stellen wij voor de middelen over te hevelen naar 2026.

6. Risico's

In de Programmabegroting 2025-2028 bent u geïnformeerd over de actuele bestuurlijk relevante risico's. Conform het beleidskader dat uiteen is gezet in de notitie Risicomanagement rapporteren wij in de P&C producten over de voornaamste risico's met financiële gevolgen. Dit zijn de risico's vanaf € 1 miljoen, aangevuld met de risico's vanaf € 0,4 miljoen waarbij de kans van optreden 70% of hoger is. Per risico rapporteren wij over de kans dat de risicogebeurtenis zich voordoet en het mogelijke financiële gevolg daarvan. Wij doen dat door per risico aan te geven in welke kans- en gevolgklasse het risico valt. In de najaarsrapportage worden alleen risico's opgenomen die sinds die risico-inventarisatie zijn gewijzigd.

Tabel 8

Kans	Percentage	Gevolg	Omvang	Type
K1	10%	G1	< € 0,1 miljoen	S = Structureel
K2	30%	G2	€ 0,1 miljoen - € 0,4 miljoen	I = Incidenteel
K3	50%	G3	€ 0,4 miljoen - € 1 miljoen	
K4	70%	G4	€ 1 miljoen - € 5 miljoen	
K5	90%	G5	> € 5 miljoen	

Nieuwe risico's

Garantstelling Fort van Hoofddorp (R379)

Maatschappelijke Ontwikkeling (G3, K4, I)

De stichting Fort van Hoofddorp heeft sinds 2015 een erfpachtovereenkomst met de gemeente voor Fort van Hoofddorp. Voor de financiering van de verbouwing is onder andere een lening bij het Restauratiefonds aangegaan waarvoor de gemeente garant staat. De stichting heeft inmiddels een achterstand opgelopen in het nakomen van de canonverplichtingen. Met de stichting is afgesproken dat zij in november 2024 met een concreet plan komt om de exploitatie van het fort te verbeteren zodat zowel de achterstallige canon kan worden betaald, de toekomstige canonbetalingen zijn gewaarborgd en er kan worden afgelost op de lening bij het restauratiefonds.

Beheersmaatregel: veranderen van waarschijnlijkheid (kans) (beheersen)
Het vergroten van de inkomsten door de stichting door te zoeken naar alternatieve inkomstenbronnen.

Gewijzigde risico's

Er zijn geen gewijzigde risico's boven de rapportagegrens.

Actualisatie risico's
Er zijn geen geactualiseerde risico's boven de rapportagegrens.

Vervallen risico's
Er zijn geen vervallen risico's boven de rapportagegrens.

7. Schuldpositie

In de Notitie schuldpositie 2023, door de raad vastgesteld op 23 maart 2023 (7282099), zijn drie kernindicatoren met normen vastgesteld voor het monitoren van de schuldpositie. Op basis hiervan kan worden bepaald of een indicator op groen, oranje of rood staat (stoplichtenmodel). Dit betreft de indicatoren:

1. Netto schuldquote
2. Lasten schuldpositie
3. Solvabiliteit

In de programmabegroting en jaarstukken worden deze aangevuld met een aantal ondersteunende indicatoren, die de kernindicatoren nuanceren, of in breder perpectief plaatsen.

Ontwikkeling indicatoren

In de najaarsrapportage wordt alleen gerapporteerd over de ontwikkeling van de ratio's in het lopende begrotingsjaar. De ramingen van de kapitaallasten en de financieringslasten in het meerjarenbeeld worden namelijk niet geactualiseerd in de najaarsrapportage. De drie kernindicatoren laten voor 2024 de volgende ontwikkeling zien ten opzichte van de in de Programmabegroting 2025-2028 opgenomen ratio's:

Netto schuldquote

Tabel 9

P&C-product	Raming 2024
Najaarsrapportage 2024	67,8%
Programmabegroting 2025-2028	75%

Lasten schuldpositie

Tabel 10

P&C-product	Raming 2024
Najaarsrapportage 2024	6,4 %
Programmabegroting 2025-2028	7,1 %

Solvabiliteit

Tabel 11

P&C-product	Raming 2024
Najaarsrapportage 2024	35,4 %
Programmabegroting 2025-2028	34,6 %

Toelichting
Bij de berekening van de indicatoren is uitgegaan van het geactualiseerde investeringsplan uit het Strategisch Perspectief Investeringen (SPI) najaar 2024 en het tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) standlijn 1 juli 2024. Ook wordt het totaal van de baten (exclusief reservemutaties) in deze najaarsrapportage ruim € 29 miljoen hoger geraamd. Dit werkt door in de berekening van de netto schuldquote door het noemereffect. Als gevolg van deze actualisaties worden de ratio's netto schuldquote en lasten schuldpositie positiever geraamd dan bij de Programmabegroting 2025-2028 was voorzien. Met name doordat er minder is geïnvesteerd dan geraamd is de verwachting dat in 2024 geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken hoeven te worden. Dit werkt door in de totale rentelasten, dit is de tweede reden waardoor de lasten schuldpositie lager uitvalt. Daarbij leidt het niet aantrekken van nieuwe langlopende leningen tot een lagere verwachte totale schuld aan het eind van dit jaar, waardoor de solvabiliteit voor 2024 enigzins positiever uitvalt dan eerder verwacht.

Conclusie
De netto schuldquote en de lasten schuldpositie voor 2024 zijn positiever dan voorzien in eerdere P&C-producten. De netto schuldquote daalt naar verwachting verder tot het laagste niveau van de afgelopen 15 jaar. Net zoals geprognosticeerd in de Programmabegroting 2025-2028 staat één indicator op oranje en twee op groen. Er is geen aanleiding om direct in te grijpen. Wel blijft waakzaamheid geboden. De komende jaren zijn namelijk grote woningbouwprogramma's voorzien, waarbij de gemeente grote investeringen moet doen op het gebied van infrastructuur, recreatief groen en maatschappelijke voorzieningen. Daarbij zijn in dat kader in 2023 een aantal voorschotten op specifieke uitkeringen van het Rijk ontvangen. Wanneer deze middelen worden besteed stijgt de schuldpositie.
Ondanks dat de netto schuldquote op groen staat, blijft deze hoog ten opzichte van andere gemeenten. Dit komt omdat Haarlemmermeer een groeigemeente is. Wij investeren dan ook meer als gevolg van de woningbouwopgave. Met betrekking tot de indicator lasten schuldpositie is de huidige ontwikkeling op de kapitaalmarkt een risico. Ondanks dat de kans van het risico op rentestijging bij de Jaarstukken 2023 is verlaagd, en de Europese Centrale Bank recente enkele renteverlagingen heeft doorgevoerd, blijven de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt onzeker. In ons meerjarenbeeld houden wij voor nieuw aan te trekken leningen rekening met een rentepercentage van 3,75%. Vooralsnog is de inschatting dat de schuld in het meerjarenbeeld betaalbaar blijft. Zonder herberekening is voor het meerjarenbeeld de verwachting dat de gepresenteerde uitkomsten van de ratio's in 2028 in de Programmabegroting 2025-2028 niet veel zullen afwijken.

Berekeningswijze en normen

De berekeningswijze van de indicatoren met de bijbehorende normen is als volgt:

1. Netto Schuldquote

$$\text{netto schuldquote} = \frac{\text{netto schuld}}{\text{totale inkomsten (voor bestemming reserves)}}$$

De gehanteerde norm van de indicator is:

Codering	Percentage
Groen	0% - 89%
Oranje	90% - 129%
Rood	130% en hoger

2. Lasten schuldpositie

$$\text{procentuele lasten schuldenpositie} = \frac{\text{rente / afschrijvingslasten}}{\text{totale inkomsten (voor bestemming reserves)}}$$

De gehanteerde norm van de indicator is:

Codering	Percentage
Groen	0% - 12,4%
Oranje	12,5% - 14,9%
Rood	15% en hoger

3.Solvabiliteit

$$\text{Solvabiliteit} = \frac{\text{totaal eigen vermogen}}{\text{totaal passiva}} \times 100\%$$

De gehanteerde norm van de indicator is:

Codering	Percentage
Groen	>50%
Oranje	20- 50%
Rood	<20%

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht autonome mutaties

Tabel 12

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	Taak-veld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Bestuur, samenleving en publiekscontact							
Uitkeringen gemeentefonds	0.2	U	104	0	0	0	0
Voorziening Wachtgeldverplichting wethouders	0.1	I	124	0	0	0	0
80 jaar bevrijding	0.1	U	0	-15	0	0	0
Totaal - Bestuur, samenleving en publiekscontact			**229**	**-15**	**0**	**0**	**0**
Veiligheid							
Uitkeringen gemeentefonds	1.2	U	-667	0	0	0	0
Aanpassing FLO-bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	1.1	U	-225	-2	-2	-2	-13
Totaal - Veiligheid			**-892**	**-2**	**-2**	**-2**	**-13**
Zorg en werk							
Uitkeringen gemeentefonds	6.4	U	-581	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	6.3	U	-307	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	6.6	U	-27	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	6.82a	U	-206	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	6.5	U	-44	0	0	0	0
POK middelen	6.72d	U	316	-316	0	0	0
Project wachttijden jeugdzorg	6.72d	U	300	-300	0	0	0
Jeugdzorg met verblijf	6.73a	U	42	0	0	0	0
Jeugdzorg met verblijf	6.73c	I	190	0	0	0	0
Jeugdzorg met verblijf	6.73c	U	-1.253	0	0	0	0
Jeugdzorg met verblijf	6.74b	U	621	0	0	0	0
Collectieve zorgverzekering	6.3	U	420	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.72b	U	-1.479	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.82a	U	155	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.74b	U	-29	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.74a	U	-505	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.72d	U	-203	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.72c	U	-82	0	0	0	0
Jeugdzorg zonder verblijf	6.72a	U	293	0	0	0	0
AM match - afrekening 2023	6.5	I	514	0	0	0	0
Schuldhulpverlening	6.3	U	450	-450	0	0	0
Energietoeslag	6.3	U	2.800	0	0	0	0
Definitief budget BUIG 2024	6.3	U	386	0	0	0	0
Definitief budget BUIG 2024	6.3	I	1.945	0	0	0	0
Hervormingsagenda en preventieve jeugdbescherming	6.72d	U	255	-255	0	0	0
Inburgering	6.5	U	200	0	0	0	0
Bijzondere bijstand	6.3	U	250	0	0	0	0
BBZ kapitaalverstrekking	6.3	U	160	0	0	0	0
Bijzondere bijstand	6.3	U	250	-250	0	0	0
Persoonsgebonden budget (PGB) jeugd	6.72d	U	-600	0	0	0	0
Alleenverdienersproblematiek	6.3	U	108	-108	0	0	0

Omschrijving	Taak-veld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Zorg en werk							
Financiering/kapitaallasten	6.81b	U	9	0	0	0	0
Bijdrage zorginstelling	6.72d	U	-385	0	0	0	0
Totaal - Zorg en werk			**3.961**	**-1.679**	**0**	**0**	**0**
Maatschappelijke ontwikkeling							
Uitkeringen gemeentefonds	6.2	U	-29	0	0	0	0
Uitkeringen gemeentefonds	6.1	U	-33	0	0	0	0
Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar	5.7	U	430	-430	0	0	0
Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar	5.7	I	-77	77	0	0	0
Vergoeding exploitatiekosten sportaccommodaties (SPUK sport)	5.2	I	225	0	0	0	0
Tijdelijke huisvesting (IHP)	4.2	U	449	-449	0	0	0
Leerlingenvervoer	4.3	U	-350	0	0	0	0
Reserve Monumenten	5.5	U	-151	-180	-128	0	0
Reserve Stichting Mainport & Groen (SMG)	5.7	U	250	-518	226	0	0
Onderwijsmiddelen	4.3	U	753	0	0	0	0
Jongeren Ontmoetingsplekken	6.1	U	200	-200	0	0	0
Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur	5.6	U	13	0	0	0	0
Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur	5.3	U	545	-373	-143	-43	0
Projectsubsidie gebieds- wijkgerichte aanpak	6.1	U	600	-150	-200	-200	-50
Projectsubsidie Meerwaarde	7.1	U	76	0	0	0	0
Projectsubsidie Meerwaarde	6.1	U	724	-330	-290	-180	0
80 jaar bevrijding	5.7	U	0	-35	0	0	0
Lagere vaststellingen subsidies eerdere jaren	4.3	U	250	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	4.2	U	341	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	6.2	U	2	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	6.1	U	154	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	4.3	U	2	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.7	U	28	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.6	U	24	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.5	U	-16	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.3	U	99	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.2	U	217	0	0	0	0
Totaal - Maatschappelijke ontwikkeling			**4.727**	**-2.588**	**-535**	**-423**	**-50**
Mobiliteit							
OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer	2.5	U	933	0	-325	-325	-283
Financiering/kapitaallasten	2.1	U	3	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	2.2	U	7	0	0	0	0
Totaal - Mobiliteit			**943**	**0**	**-325**	**-325**	**-283**
Ruimtelijke ontwikkelingen							
Boete bouw hotel	0.3	I	-985	0	0	0	0
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	0.3	I	1.109	0	0	0	0
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	0.3	U	-618	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	3.2	U	-387	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	8.2	I	2.636	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	8.2	U	-1.741	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	8.1	U	-4.132	0	0	0	0

Omschrijving	Taak-veld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Ruimtelijke ontwikkelingen							
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	8.1	I	3.511	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	3.2	I	229	0	0	0	0
Leges op Initiatieven	8.1	U	0	-612	-612	-612	-612
Leges op Initiatieven	8.3	U	0	612	612	612	612
Leges op Initiatieven	8.1	I	10	398	398	398	398
Leges op Initiatieven	8.3	I	-398	-398	-398	-398	-398
Omgevingswet	8.1	U	200	0	-200	0	0
Leges Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	0.4	I	1.900	0	0	0	0
Energietransitie	7.4	U	493	-493	0	0	0
Vrijval debiteurenvoorziening	0.3	I	2.643	0	0	0	0
Programmakosten Stadscentrum Hoofddorp & Spoorzone	8.1	U	990	-990	0	0	0
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	8.2	I	0	-4.212	-3.047	-2.062	-2.242
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	3.2	I	0	-1.520	-656	0	0
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	8.1	I	-3.606	9.311	6.216	2.718	656
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	8.2	U	100	2.380	-275	0	2.000
Financiering/kapitaallasten	7.4	U	4	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.3	U	31	0	0	0	0
Totaal - Ruimtelijke ontwikkelingen			**1.989**	**4.477**	**2.038**	**656**	**415**
Wonen							
Uitkeringen gemeentefonds	8.3	U	-79	0	0	0	0
Planeetbaan 2	6.1	I	-77	0	0	0	0
Planeetbaan 2	6.1	U	563	0	0	0	0
Woonruimteverdeelsysteem	8.3	U	76	0	0	0	0
Wet betaalbare huur	8.3	U	79	-79	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	6.1	U	-21	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	8.3	U	101	0	0	0	0
Huisvestingsopgave statushouders	8.3	U	200	0	-200	0	0
Totaal - Wonen			**844**	**-79**	**-200**	**0**	**0**
Kwaliteit fysieke omgeving							
Variabele kosten gladheidbestrijding	2.1	U	-190	0	0	0	0
Opbrengst begraven	7.5	I	392	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid rioolheffing	7.2	I	1.138	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid afvalinzameling- en verwerking	7.3	U	-1.236	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid afvalinzameling- en verwerking	6.3	U	-97	0	0	0	0
Herberekening kostendekkendheid afvalinzameling- en verwerking	7.3	I	635	0	0	0	0
Straatreiniging en zwerfafval	2.1	I	-26	0	0	0	0
Straatreiniging en zwerfafval	2.1	U	-178	0	0	0	0
Westelijke ontsluiting Halfweg	5.7	I	243	168	168	168	168
Westelijke ontsluiting Halfweg	5.7	U	-75	0	-84	-84	-84
Deelneming Waterwolf	2.1	U	-280	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	2.4	U	3	0	0	0	0

Omschrijving	Taak-veld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Kwaliteit fysieke omgeving							
Financiering/kapitaallasten	7.2	U	144	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	5.7	U	37	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	2.1	U	195	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	7.5	U	3	0	0	0	0
Frictiekosten Waterwolf	2.1	U	280	-280	0	0	0
Totaal - Kwaliteit fysieke omgeving			**988**	**-112**	**84**	**84**	**84**
Economische zaken							
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	0.3	U	-25	0	0	0	0
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	0.3	I	850	0	0	0	0
Reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen	3.1	U	563	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.3	U	243	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	3.2	U	5	0	0	0	0
Totaal - Economische zaken			**1.635**	**0**	**0**	**0**	**0**
Overzicht algemene dekkingsmiddelen							
Uitkeringen gemeentefonds	0.7	I	7.398	0	0	0	0
Reserve Schaalsprong	0.8	U	2.459	0	0	0	0
Planeetbaan 2	0.8	U	140	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	0.9	U	1.575	0	0	0	0
Vrijval stelposten	0.8	U	3.391	33	33	33	33
Reserve Monumenten	0.8	U	4	4	4	4	4
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	0.61	I	81	0	0	0	0
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	0.62	I	2.408	0	0	0	0
Toeristenbelasting	3.4	I	-519	0	0	0	0
Dividend deelnemingen	0.5	I	-556	0	0	0	0
Deelneming Waterwolf	0.5	I	2.812	0	0	0	0
Ontbinding vennootschap Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV	0.5	I	2.013	0	0	0	0
Salaris- en inhuurlasten en opbrengsten interne opdracht systematiek	0.8	U	-1.160	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.8	U	-247	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.5	I	741	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.5	U	-936	0	0	0	0
Totaal - Overzicht algemene dekkingsmiddelen			**19.604**	**37**	**37**	**37**	**37**
Overzicht overhead							
Klimaatrisico's in beeld brengen	0.4	U	-36	-218	0	0	0
Voorziening Pensioenverplichting wethouders	0.4	U	-227	0	0	0	0
Informatiebeveiliging en Privacy	0.4	U	109	0	-109	0	0
Opleidingskosten	0.4	U	200	0	0	0	0
Implementatie Financieel en HRM systeem	0.4	U	390	-390	0	0	0
Voorzieningen voor (voormalig) personeel	0.4	I	386	0	0	0	0
Voorzieningen voor (voormalig) personeel	0.4	U	-2.785	0	0	0	0
Salaris- en inhuurlasten en opbrengsten interne opdracht systematiek	0.4	U	-829	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.4	U	-36	0	0	0	0
Totaal - Overzicht overhead			**-2.828**	**-608**	**-109**	**0**	**0**
Totaal autonome mutaties baten en lasten			**31.199**	**-569**	**989**	**27**	**190**

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel) Mutaties reserves	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Reserve Maatschappelijke voorzieningen	0.10	U	-1.316	0	0	0	0
Reserve Monumenten	0.10	I	160	189	137	9	9
Reserve Monumenten	0.10	U	-12	-13	-13	-13	-13
Reserve Stichting Mainport & Groen (SMG)	0.10	I	-250	518	-226	0	0
Reserve Schaalsprong	0.10	I	-255	0	0	0	0
Reserve Schaalsprong	0.10	U	-2.204	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	0.10	I	1.944	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	0.10	U	-2.879	0	0	0	0
Reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp	0.10	I	0	219	0	0	0
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	0.10	I	618	-1.280	275	0	-2.000
Reserve Ruimtelijke Investeringen Haarlemmermeer (RIH)	0.10	U	2.888	-4.680	-2.513	-656	1.586
Planeetbaan 2	0.10	I	-260	0	0	0	0
Planeetbaan 2	0.10	U	-367	0	0	0	0
Financiering/kapitaallasten	0.10	I	-2	0	0	0	0
Reserve Programma Stadscentrum Hoofddorp	0.10	U	0	-219	0	0	0
Reserve Versterking van de (lucht)vrachtketen	0.10	I	-563	0	0	0	0
Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar	0.10	I	0	353	0	0	0
Tuinuitgifte project wijken jonger dan 20 jaar	0.10	U	-353	0	0	0	0
Tijdelijke huisvesting (IHP)	0.10	I	-434	449	0	0	0
Tijdelijke huisvesting (IHP)	0.10	U	-16	0	0	0	0
POK middelen	0.10	I	-316	316	0	0	0
Project wachttijden jeugdzorg	0.10	I	-300	300	0	0	0
OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer	0.10	I	-533	0	325	325	283
OV-Verbinding Amsterdam - Haarlemmermeer	0.10	U	-400	0	0	0	0
Tussentijds Meerjarenperspectief Grondzaken (tMPG) 2024	0.10	U	-800	0	0	0	0
Schuldhulpverlening	0.10	I	0	450	0	0	0
Schuldhulpverlening	0.10	U	-450	0	0	0	0
Energietoeslag	0.10	I	-2.800	0	0	0	0
Omgevingswet	0.10	I	0	0	200	0	0
Omgevingswet	0.10	U	-200	0	0	0	0
Hervormingsagenda en preventieve jeugdbescherming	0.10	I	-255	255	0	0	0
Energietransitie	0.10	I	-493	493	0	0	0
Bijzondere bijstand	0.10	I	-250	250	0	0	0
Informatiebeveiliging en Privacy	0.10	I	0	0	109	0	0
Informatiebeveiliging en Privacy	0.10	U	-109	0	0	0	0
Jongeren Ontmoetingsplekken	0.10	I	0	200	0	0	0
Jongeren Ontmoetingsplekken	0.10	U	-200	0	0	0	0
Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur	0.10	I	0	373	143	43	0
Stelpost verzachting ombuigingen Cultuur	0.10	U	-559	0	0	0	0
Projectsubsidie gebieds- wijkgerichte aanpak	0.10	I	-600	150	200	200	50
Projectsubsidie Meerwaarde	0.10	I	-800	330	290	180	0
Programmakosten Stadscentrum Hoofddorp & Spoorzone	0.10	I	-878	990	0	0	0
Programmakosten Stadscentrum Hoofddorp & Spoorzone	0.10	U	-112	0	0	0	0
Implementatie Financieel en HRM systeem	0.10	I	-390	390	0	0	0
Alleenverdienersproblematiek	0.10	I	0	108	0	0	0

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Mutaties reserves							
Alleenverdienersproblematiek	0.10	U	-108	0	0	0	0
Wet betaalbare huur	0.10	I	0	79	0	0	0
Wet betaalbare huur	0.10	U	-79	0	0	0	0
Huisvestingsopgave statushouders	0.10	I	-200	0	0	0	0
Huisvestingsopgave statushouders	0.10	U	0	0	200	0	0
Frictiekosten Waterwolf	0.10	I	-280	0	0	0	0
Frictiekosten Waterwolf	0.10	U	0	280	0	0	0
Ontbinding vennootschap Duurzaam Bedrijf Haarlemmermeer BV	0.10	U	-1.645	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves			**-16.056**	**500**	**-873**	**88**	**-85**
Totaal autonome wijzigingen Najaarsrapportage 2024			**15.142**	**-69**	**116**	**115**	**104**

Bijlage 2: Overzicht neutrale mutaties

Tabel 13

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Bestuur, samenleving en publiekscontact							
Indexatie ondernemingsraad	0.1	U	-6	-6	-6	-6	-6
Totaal - Bestuur, samenleving en publiekscontact			**-6**	**-6**	**-6**	**-6**	**-6**
Veiligheid							
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	6.1	I	-250	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	6.1	U	250	0	0	0	0
Opsporen en ruimen van niet-gesprongen explosieven (NGE's)	1.2	I	1.560	0	0	0	0
Opsporen en ruimen van niet-gesprongen explosieven (NGE's)	1.2	U	-1.560	0	0	0	0
YouChoose	1.2	U	-50	0	0	0	0
Totaal - Veiligheid			**-50**	**0**	**0**	**0**	**0**
Zorg en werk							
Subsidie zorg onderzoek ZonMw	6.71c	I	39	61	0	0	0
Subsidie zorg onderzoek ZonMw	6.71c	U	-39	-61	0	0	0
Innovatiegelden communicatieadviseur BEN NL	6.72d	I	9	0	0	0	0
Innovatiegelden communicatieadviseur BEN NL	6.72d	U	-9	0	0	0	0
Etta Palm	6.81b	U	-239	0	0	0	0
Onderwijs	6.3	U	0	-60	-60	-60	-60
Onderwijs	6.72b	U	0	-113	-113	-113	-113
Hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslag affaire	6.2	I	131	0	0	0	0
Hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslag affaire	6.2	U	-131	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	6.1	I	-40	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	6.1	U	40	0	0	0	0
Beschermd wonen	6.81a	I	149	0	0	0	0
Beschermd wonen	6.81a	U	-149	0	0	0	0
Inburgeringsvoorzieningen	6.1	I	315	0	0	0	0
Inburgeringsvoorzieningen	6.1	U	-315	-52	-52	-52	-52
Inburgeringsvoorzieningen	6.5	U	0	52	52	52	52
Haarlemmermeer doet mee	6.3	U	-124	-124	-124	-124	-124
Totaal - Zorg en werk			**-363**	**-297**	**-297**	**-297**	**-297**
Maatschappelijke ontwikkeling							
Subsidie Jeugdland	5.7	U	224	224	224	224	224
Subsidie Jeugdland	6.1	U	-224	-224	-224	-224	-224
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.3	I	-3.789	-3.793	-3.793	-3.793	-3.793
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.3	U	736	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	4.2	I	380	380	380	380	380
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	4.2	U	-157	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	4.3	I	34	34	34	34	34
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	4.3	U	-4	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.2	I	-143	-143	-143	-143	-143

Omschrijving	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Maatschappelijke ontwikkeling							
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.3	I	2.055	2.059	2.059	2.059	2.059
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.3	U	-404	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.6	I	648	648	648	648	648
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.6	U	-119	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	5.7	I	42	42	42	42	42
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	6.1	I	262	262	262	262	262
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	6.1	U	-38	0	0	0	0
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	6.2	I	101	101	101	101	101
Uitkering verzekering	5.3	I	63	0	0	0	0
Uitkering verzekering	5.3	U	-63	0	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	5.2	I	-49	49	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	5.2	U	49	-49	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	5.3	I	-49	49	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	5.3	U	49	-49	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	6.1	I	-49	49	0	0	0
Ambtelijke capaciteit Routekaart Energie	6.1	U	49	-49	0	0	0
Dorpshuis Rijsenhout	6.1	I	-200	0	0	0	0
Dorpshuis Rijsenhout	6.1	U	200	0	0	0	0
Leerplicht subsidie	4.3	I	243	0	0	0	0
Leerplicht subsidie	4.3	U	-243	0	0	0	0
Etta Palm	6.2	U	239	0	0	0	0
Onderwijs	4.3	U	0	173	173	173	173
Onderwijs	1.2	U	-11	-11	-11	-11	-11
Onderwijs	4.3	U	33	68	68	68	68
Onderwijs	6.1	U	-22	-57	-57	-57	-57
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.1	U	-62	0	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.3	I	312	0	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.3	U	-172	10	10	10	10
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.4	U	0	0	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.5	I	4	0	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.5	U	-8	0	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.6	I	0	17	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.6	U	0	-17	0	0	0
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	5.7	U	0	-10	-10	-10	-10
Diverse subsidieregelingen Cultuur en Sport	6.1	U	-75	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	4.3	I	-24	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	4.3	U	24	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	7.1	I	147	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2024	7.1	U	-147	0	0	0	0
Jeugd gezondheidszorg (JGZ) 0-4 jaar door VRK	7.1	U	-356	-356	-356	-356	-356
Terreinverhuur evenementen	5.7	I	117	0	0	0	0
Terreinverhuur evenementen	5.7	U	-117	0	0	0	0
Onderwijsachterstanden VVE	4.3	U	0	180	180	180	180
Onderwijsachterstanden VVE	6.1	U	0	-180	-180	-180	-180
Aanpassing kostenplaatsen subsidie Kikid	1.2	U	-10	-10	-10	-10	-10
Aanpassing kostenplaatsen subsidie Kikid	6.2	U	10	10	10	10	10
Haarlemmermeer doet mee	6.1	U	124	124	124	124	124
Speel-o-theek en Financieel cafe Humanitas	4.3	U	0	-2	0	0	0
Speel-o-theek en Financieel cafe Humanitas	6.2	U	0	2	0	0	0
Nationaal programma Onderwijs	4.3	I	-25	232	0	0	0
Nationaal programma Onderwijs	4.3	U	25	-232	0	0	0
YouChoose	4.3	U	35	0	0	0	0

Omschrijving	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Maatschappelijke ontwikkeling							
YouChoose	6.2	U	15	0	0	0	0
Gratis jeugdcontributie bibliotheek	5.6	U	-40	-40	-40	-40	-40
Project informele zorg in de wijk	6.1	I	-123	74	40	0	0
Project informele zorg in de wijk	6.1	U	123	-74	-40	0	0
Totaal - Maatschappelijke ontwikkeling			**-377**	**-507**	**-507**	**-507**	**-507**
Mobiliteit							
Middelen MIRT 2021	2.1	I	-700	350	350	0	0
Middelen MIRT 2021	2.1	U	700	-350	-350	0	0
Apriscoterrein	2.2	U	-76	0	0	0	0
Zero-emissiezone	2.1	I	-25	371	291	0	0
Zero-emissiezone	2.1	U	25	-371	-291	0	0
Totaal - Mobiliteit			**-76**	**0**	**0**	**0**	**0**
Ruimtelijke ontwikkelingen							
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.3	I	117	117	117	117	117
Correctie budget parkeeronderzoek Nieuw-Vennep	0.10	I	150	0	0	0	0
Correctie budget parkeeronderzoek Nieuw-Vennep	8.1	U	-150	0	0	0	0
Correctie budget parkeeronderzoek Nieuw-Vennep	8.2	I	-150	0	0	0	0
Correctie budget parkeeronderzoek Nieuw-Vennep	8.2	U	150	0	0	0	0
Zonneparken	7.4	I	29	19	0	0	0
Zonneparken	7.4	U	-29	-19	0	0	0
Bijstellen CDOKE	7.4	I	-140	0	0	0	0
Bijstellen CDOKE	7.4	U	140	0	0	0	0
Aanpak Energiearmoede	8.3	I	-43	43	0	0	0
Aanpak Energiearmoede	8.3	U	43	-43	0	0	0
NOVEX Spoorzone	8.1	I	-1.350	500	0	0	0
NOVEX Spoorzone	8.1	U	1.350	-500	0	0	0
Totaal - Ruimtelijke ontwikkelingen			**117**	**117**	**117**	**117**	**117**
Wonen							
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	6.1	I	87	87	87	87	87
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	8.3	I	40	40	40	40	40
Huisvesting statushouders Planeetbaan	8.3	I	636	0	0	0	0
Huisvesting statushouders Planeetbaan	8.3	U	-636	0	0	0	0
SPUK Huisvesting aandachtsgroepen	8.3	I	-280	0	0	0	0
SPUK Huisvesting aandachtsgroepen	8.3	U	280	0	0	0	0
Totaal - Wonen			**127**	**127**	**127**	**127**	**127**
Kwaliteit fysieke omgeving							
PRSW Onderhoud	5.7	U	770	0	0	0	0
PRSW Onderhoud	7.2	U	-770	0	0	0	0
Totaal - Kwaliteit fysieke omgeving			**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Economische zaken							
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.3	I	16	16	16	16	16
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.3	U	-14	0	0	0	0
Totaal - Economische zaken			**2**	**16**	**16**	**16**	**16**
Overzicht algemene dekkingsmiddelen							
Taakveld mutatie multifunctionele gebouwen	0.8	U	148	148	148	148	148
Apriscoterrein	0.63	I	76	0	0	0	0
Indexatie ondernemingsraad	0.8	U	6	6	6	6	6

Omschrijving	Taakveld	I/U	2024	2025	2026	2027	2028
Overzicht algemene dekkingsmiddelen							
Jeugd gezondheidszorg (JGZ) 0-4 jaar door VRK	0.8	U	356	356	356	356	356
Gratis jeugdcontributie bibliotheek	0.7	I	40	40	40	40	40
Totaal - Overzicht algemene dekkingsmiddelen			**625**	**549**	**549**	**549**	**549**
Resultaat voor bestemming			**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage 3: Stelposten

In onderstaand overzicht is het verloop weergegeven van de nog in te vullen stelposten. Als startpunt is de stand van de Programmabegroting 2025-2028 genomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min is nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Areaalsyst.groei gemeente					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	16	1.188	4.042	7.994	13.028
Mutaties NJR 2024	-16	-16	-16	-16	-16
Stand NJR 2024	**0**	**1.172**	**4.026**	**7.978**	**13.012**
Bedrijfsvoering					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	0	-120	-120	-120	-120
Stand NJR 2024	**0**	**-120**	**-120**	**-120**	**-120**
Index.gemeensch. regelingen					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	18	521	511	302	374
Mutaties NJR 2024	-18	-18	-18	-18	-18
Stand NJR 2024	**0**	**504**	**494**	**285**	**357**
Index.heffingen en huren					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	65	65	85	95	95
Mutaties NJR 2024	-65	-65	-65	-65	-65
Stand NJR 2024	**0**	**0**	**20**	**30**	**30**
Index.loonkosten					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	293	5.640	5.640	5.640	5.640
Mutaties NJR 2024	-293	0	0	0	0
Stand NJR 2024	**0**	**5.640**	**5.640**	**5.640**	**5.640**
Index.materiële kosten					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	3.430	963	359	638	689
Mutaties NJR 2024	-3.430	-365	-365	-365	-365
Stand NJR 2024	**0**	**598**	**-6**	**273**	**324**
Index.subsidies					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	83	168	168	168	168
Mutaties NJR 2024	-83	-83	-83	-83	-83
Stand NJR 2024	**0**	**85**	**85**	**85**	**85**
Kapitaallasten algemeen					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	354	-28	-100	-100	1.251
Mutaties NJR 2024	-355	0	0	0	0
Stand NJR 2024	**0**	**-28**	**-100**	**-100**	**1.251**
Ombuigingen					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	0	-175	-175	-175	-175
Stand NJR 2024	**0**	**-175**	**-175**	**-175**	**-175**
Realisatiegraad investeringen					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	0	-2.595	-4.263	-5.299	-5.125
Stand NJR 2024	**0**	**-2.595**	**-4.263**	**-5.299**	**-5.125**

Schaalsprong wonen (kap.last)					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	1.998	1.995	1.970	1.943	1.943
Mutaties NJR 2024	-1.998	0	0	0	0
Stand NJR 2024	**0**	**1.995**	**1.970**	**1.943**	**1.943**
Versterking organisatie					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	0	790	790	790	790
Stand NJR 2024	**0**	**790**	**790**	**790**	**790**
Volumestijging jeugdzorg & WMO					
Beginsaldo PB 2025 - 2028	0	0	790	1.580	2.370
Stand NJR 2024	**0**	**0**	**790**	**1.580**	**2.370**
Totaal	**0**	**7.868**	**9.152**	**12.911**	**20.383**

Bijlage 4: Budgetten onderwijshuisvesting

Het budget voor onderwijshuisvesting bestaat uit een aantal componenten, waarvan de kapitaallasten op bestaand bezit de grootste is. Dit zijn de rente- en afschrijvingslasten van de in het verleden gerealiseerde schoolgebouwen. Deze dalen jaarlijks door de daling van de boekingwaarde als gevolg van de afschrijvingen.

Verder voegen we jaarlijks nieuwe investeringen toe vanuit het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP). Voor iedere investering die op basis van het IHP wordt toegevoegd aan het investeringsplan, worden de kapitaallasten gereserveerd. Pas nadat de raad de investeringen geautoriseerd heeft, voor investeringen van € 2 miljoen en hoger via een apart raadsvoorstel, worden de investeringen in uitvoering genomen. Een andere post zijn de uitvoeringskosten voor het IHP. Dit betreft bijvoorbeeld communicatie,- en advieskosten en personele inzet.

De post 'overige lasten onderwijshuisvesting' is een andere belangrijke post. Dit zijn onder meer huren die wij betalen voor gebouwen waarvoor wij in het verleden huurovereenkomsten zijn aangegaan. Een voorbeeld is het gebouw van het Hoofdvaart College, dat wij huren van het Nova College.

Andere posten die hiertoe behoren zijn de onroerendzaakbelastingen en andere lasten die wij volgens de onderwijswetgeving voor schoolbesturen betalen. Ons beleid is erop gericht deze post te laten dalen, omdat het huren van schoolgebouwen een kostbare aangelegenheid is.

Een vijfde post omvat de kosten voor tijdelijke huisvesting die wij maken omdat we een aantal schoolgebouwen voor tijdelijk gebruik inzetten. Ook voor deze post geldt dat we deze zo efficiënt mogelijk inzetten. Zo kopen we bijvoorbeeld als dat goedkoper is. Huren doen we in gevallen waar we geen langdurige inzet verwachten.

Stand Najaarsrapportage 2024

Na verwerking van de mutaties van de Najaarsrapportage 2024 zijn voor onderwijshuisvesting de budgetten zoals opgenomen in Tabel 14 geraamd.

Tabel 14

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = voordeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Stand Voorjaarsrapportage 2024					
Programma Maatschappelijke ontwikkeling, beleidsdoel B					
- kapitaallasten bestaande scholen	7.848	8.508	8.232	8.081	7.895
- kapitaallasten nieuwe investeringen	0	821	1.767	2.871	3.951
- uitvoeringslasten IHP	346	310	310	310	310
- overige lasten	4.878	3.502	3.334	3.334	3.334
- tijdelijke huisvesting	1.422	984	554	1.898	2.256
Totaal Voorjaarsrapportage 2024	14.494	14.125	14.197	16.495	17.746
Mutaties Programmabegroting 2025-2028 en Najaarsrapportage 2024					
Programma Maatschappelijke ontwikkeling, beleidsdoel B					
- kapitaallasten bestaande scholen	0	-115	-230	-339	-445
- kapitaallasten nieuwe investeringen	0	-57	250	394	499
- uitvoeringslasten IHP	0	0	0	0	0
- overige lasten	643	59	59	59	59
- tijdelijke huisvesting	-644	600	-36	-49	-177
Totaal mutaties Najaarsrapportage 2024	-1	486	42	64	-65
Stand Najaarsrapportage 2024					
Programma Maatschappelijke ontwikkeling, beleidsdoel B					
- kapitaallasten bestaande scholen	7.848	8.393	8.002	7.742	7.449
- kapitaallasten nieuwe investeringen	0	764	2.017	3.265	4.450
- uitvoeringslasten IHP	346	310	310	310	310

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = voordeel)	2024	2025	2026	2027	2028
- overige lasten	5.521	3.561	3.392	3.392	3.392
- tijdelijke huisvesting	970	1.389	518	1.849	2.079
Totaal-generaal Najaarsrapportage 2024	14.685	14.417	14.239	16.559	17.681

Toelichting

Kapitaallasten nieuwe investeringen
De mutatie op de kapitaallasten nieuwe investeringen is het effect van het actualiseren van de investeringsplanning over de jaren 2024 tot en met 2028.

Overige lasten
Het onderhoud van een schoolgebouw is een taak van de schoolbesturen. Een aantal schoolgebouwen is in eigendom van de gemeente. De gemeente voert dan ook het onderhoud uit. Voor deze schoolgebouwen draagt het schoolbestuur de van het Rijk ontvangen vergoeding voor materiële instandhouding af aan de gemeente. In 2024 wordt er € 400.000 extra ontvangen en gestort in de voorziening groot onderhoud gebouwen. Uit deze voorziening worden de onderhoudskosten betaald. Daarnaast is er bij het jaarverslag 2023 € 102.000 incidenteel budget overgeheveld naar 2024 voor ventilatie bestaande schoolgebouwen (SUVIS).

Tijdelijke huisvesting
In 2024 zijn er twee ontwikkelingen op het gebied van tijdelijke huisvesting. Pedologisch Instituut-school de Ster gebruikt de leegstaande lokalen aan de Dussenstraat in Hoofddorp als tijdelijke huisvesting totdat de nieuwbouw gereed is. En in augustus is de tijdelijke huisvesting voor de Zwanebloem in Zwaanshoek opgeleverd en in gebruik genomen voor het schooljaar 2024-2025.

Tot slot
Voor het bewegingsonderwijs ten behoeve van leerlingen van het Rietlandcollege en het Avantiscollege te Hoofddorp regelen we vervoer totdat de sporthal in Lincolnpark te Hoofddorp wordt opgeleverd. Het hiervoor bestemde incidentele budget 2024 wordt overgeheveld naar 2025 en 2026.

Bijlage 5: Omschrijving taakveldnummers

In de bijlagen 1 en 2 worden in de kolom 'Taakveld' de taakveldnummers genoemd. In onderstaand overzicht zijn bij de taakveldnummers de omschrijvingen opgenomen.

Tabel 15

Nummer	Omschrijving
0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
0.4	Overhead
0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.63	Parkeerbelasting
0.64	Belastingen overig
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
0.8	Overige baten en lasten
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)
0.10	Mutaties reserves
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten
1.1	Crisisbeheersing en brandweer
1.2	Openbare orde en veiligheid
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.3	Recreatieve havens
2.4	Economische havens en waterwegen
2.5	Openbaar vervoer
3.1	Economische ontwikkeling
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
3.4	Economische promotie
4.1	Openbaar basisonderwijs
4.2	Onderwijshuisvesting
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
5.4	Musea
5.5	Cultureel erfgoed
5.6	Media
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
6.3	Inkomensregelingen
6.4	WSW en beschut werk
6.5	Arbeidsparticipatie
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)

Nummer	Omschrijving
6.71b	Begeleiding (WMO)
6.71c	Dagbesteding (WMO)
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)
6.72a	Jeugdzorg begeleiding
6.72b	Jeugdzorg behandeling
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73a	Pleegzorg
6.73b	Gezinsgericht
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig
6.74a	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
6.74c	Gesloten plaatsing
6.81a	Beschermd wonen (WMO)
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
6.82a	Jeugdbescherming
6.82b	Jeugdreclassering
7.1	Volksgezondheid
7.2	Riolering
7.3	Afval
7.4	Milieubeheer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria
8.1	Ruimte en leefomgeving
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
8.3	Wonen en bouwen

www.haarlemmermeer.nl

gemeente
Haarlemmermeer